

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
KATOLICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
Katedra pastorálních oborů a právních věd

Pavλίna Bílková

**Madeleine Delbrêlová – inspirace pro spiritualitu
laiků**

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Kateřina Lachmanová, Th.D

Praha 2013

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla použita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

Datum, Pavlína Bílková

Bibliografická citace

Madeleine Delbrêlová – inspirace pro spiritualitu laiků : Diplomová práce /
Pavčina Bílková ; vedoucí práce: PhDr. Kateřina Lachmanová, ThD., Praha 2012

Počet stran

Anotace

Madeleine Delbrêlová patří k významným postavám církve dvacátého století. Její myšlenky i způsob života ovlivnily II. vatikánský koncil, zejména pokud jde o všeobecné povolání ke svatosti a o misijní poslání všech úřadů církve. Její prorocká inspirace týkající se důstojnosti laiků, která je založena na milosti křtu, našla po třiceti letech vyjádření v mnoha koncilních dokumentech a přispěla ke změně postavení laiků v církvi.

Klíčová slova

Církev, spiritualita laiků, misie, marxismus, dělničtí kněží

Abstract

Madeleine Delbrêl is one of significant personalities in the Catholic Church in the twentieth century. Her way of life and her thoughts, in particular those regarding universal vocation to sainthood and mission, influenced the Second Vatican Council. Her prophetic inspiration about lay dignity based on baptism was after thirty years expressed in many council documents and so contributed to a change of lay status in the Church.

Key words

Church, lay spirituality, mission, marxism, worker priests

Počet znaků (včetně mezer)

Poděkování

Obsah

Úvod.....	6
1. Život Madeleine Delbrêlové.....	7
1.1. Historický kontext.....	7
1.2. Dětství a obrácení.....	9
1.3. Založení skupiny La Charité.....	10
1.4. Život v Ivry.....	11
1.5. Veřejná angažovanost Madeleine Delbrêlové v církvi a politice	
2. Madeleine Delbrêlová a Mission de France.....	14
2.1. Stručná historie Mission de France.....	14
2.2. Madeleine Delbrêlová a její hodnocení krize.....	18
3. Vývoj společenství La Charité.....	20
3.1 Hledání identity společenství.....	22
3.2. Potvrzení povolání společenství La Charité.....	24
4. Spiritualita - úvod	24
4.1. Spiritualita Nazareta (Spiritualité d'immersion) a její inspirátoři....	25
4.1.1. Charles de Foucauld.....	26
4.1.2. Terezie z Lisieux.....	28
4.2. Život v Kristu.....	30
4.3. Život v Duchu.....	31
4.4. Některé prorocké aspekty spirituality Madeleine Delbrêlové.....	33
4.4.1. Láska k bližním.....	33
4.4.2. Evangelium jako pramen života.....	35
4.4.3. Život modlitby uprostřed světa.....	38
4.4.4. Ticho a samota.....	39
4.4.5. Poslušnost.....	41
4.4.6. Misie – povolání k evangelizaci.....	42
5. Ekleziologie v pojetí Madeleine Delbrêlové.....	45
6. Inspirace pro spiritualitu laiků ve světle II. vatikánského koncilu	49
6.1. Úvod.....	49
6.2. Víra v proměnách času.....	50
6.3. Církev jako Kristovo Tělo.....	52
6.3.1. Církev ve světě.....	52
6.3.2. Církev – pokračovatelka v Kristově díle.....	53
6.4. Laici v církvi.....	54
6.4.1. Podíl laiků na Kristově kněžství.....	54
6.4.2. Služba laiků.....	55
6.5. Apoštolát a misie.....	57
6.5.1. Apoštolát laiků.....	57
6.5.2. Misijní poslání církve.....	58
6.6. Shrnutí.....	60
7. Závěr.....	61

Úvod

Dějiny křesťanství nabízejí mnoho inspirativních postav a katolická tradice se jimi obohacuje, aby se v průběhu času znovu v nových a nových historických podmínkách ukázala krása života k Boží slávě, prožitého v síle Ducha podle Kristova vzoru. Jednou z nich je i Madeleine Delbrêlová (1904-1964), laička žijící své poslání na předměstí Paříže ve Francii minulého století..

Cíl mé práce je představit v základních rysech spiritualitu Madeleine Delbrêlové a identifikovat v ní obecné inspirace pro spiritualitu laiků, to vše ve světle učení II. vatikánského koncilu, zejména v konstitucích *Lumen gentium*, *Gaudium et spes*, dekretech o apoštolské činnosti laiků *Apostolicam actuositatem* a o misijní činnosti církve *Ad gentes*.

V češtině je ze spisů Madeleine Delbrêlové přeloženo minimum, proto jsem ve své práci vycházela zejména z francouzských souborných vydání textů a korespondence Madeleine Delbrêlové a životopisných knih, zvláště z pera jejího současníka J. Loewa, a její spolupracovnice Christine de Boismarmin, které vyšly v nakladatelství Nouvelle Cité.

Metodami mé práce jsou hagiograficko induktivní a komparativní postupy, tedy vychází se z duchovní zkušenosti a spisů osobnosti církve a porovnávají se s naukou Božího slova a magisteria.

Úvodní kapitoly jsem věnovala životopisným údajům Madeleine Delbrêlové a zasadila je do kontextu společenské situace ve Francii první poloviny 20. století. Zvláštní pozornost je věnována východiskům a činnosti *Mission de France*, jejímu založení a rozvoji až do ukončení její činnosti roku 1953. V následujících kapitolách jsou nastíněny zdroje inspirace Madeleine Delbrêlové, zejména *spiritualité d'immersion*. Dále jsem se věnovala hlavním rysům její spirituality, která spojuje duchovní život s prací ve světě. Ve druhé části jsem srovnala nejdůležitější témata spirituality Madeleine Delbrêlové s myšlenkami dokumentů II. vatikánského koncilu. Zvláštní pozornost jsem věnovala chápání církve jako Kristova těla, podílu laiků na Kristově kněžství a apoštolskému rozměru laické spirituality, které vyplývá z misijního poslání celé církve.

Zmíněný francouzský dělnický kněz, Jacques Loew, o Madeleine Delbrêlové píše, že byla ženou, kterou Bůh s předstihem třiceti let připravil, aby nás naučila žít pokoncilní dobu.¹ Život Madeleine Delbrêlové je inspirativní právě v tom, jak předjímá směr, kterým se vydala církev na II. vatikánském sněmu.

1. Život Madeleine Delbrêlové

„Pane, dej nám žít náš život ne jako šachovou partii, kde je vše vykalkulováno, ne jako zápas ve kterém je vše jen namáhavé, ne jako hádanku, se kterou si lámeme hlavu. Ale jako nekonečnou slavnost, kde se stále znovu setkáváme s Tebou. Jako ples, jako tanec. V náručí Tvé milosti.“² (Indivisible amour, Bal de l'obéissance, str 105)

1.1. Historický kontext

Katolická církev byla od středověku důležitou institucí, která formovala francouzskou společnost. Utvářela její struktury a podílela se na všech oblastech života společnosti. Od francouzské revoluce mnozí opouštěli křesťanský ideál a nahrazovali jej například ideálem občanství. S postupnou industrializací v průběhu devatenáctého a počátkem dvacátého století docházelo k velkému přílivu venkovského obyvatelstva do měst. Vznikala tak početná společenská vrstva, která ztratila své původní kořeny spojené s venkovským způsobem života a tradičním náboženstvím. Mnozí se začali katolické církvi odcizovat.

Církev byla navíc spojována zejména s kleriky a řeholníky, jakožto odborníky na duchovní život a apoštolát. Laikům byla vyhrazena víceméně pasivní role, neboť ve svých životních podmínkách mohli ideál řeholního života jen těžko napodobovat. Věnovali se světským záležitostem a žádné „speciální“ povolání jim v církvi nenáleželo. Byli charakterizováni negativně jako ne-kněží a ne-řeholníci a pozitivní charakteristika laického stavu scházela.

Na počátku dvacátého století byla navíc církev ve Francii spojována s bohatší vrstvou buržoazie. Například v Ivry patřily tři továrny, kde byly pracovní podmínky nejhorší, katolíkům. Jejich majitelé neposkytovali svým zaměstnancům ani jeden den volna, zato

¹ DELBRÊL Madeleine. *Noi delle strade*. 2. vydání. Milano: Gribaudi, 2002, s. 7

² DELBRÊL Madeleine. *Indivisible amour*. Z básně *Bal de l'obéissance*. Paris: Centurion, 1991, s. 105

však financovali stavbu nového kostela. Chudí obyvatelé se tak s katolickou církví jen obtížně identifikovali a přikláněli se k marxismu, který sliboval zlepšení jejich otřesné situace.³

Církev reagovala na společenské změny vydáním sociálních encyklik *Rerum novarum* (1891) a *Quadragesimo anno* (1931). Jejich poselství o zlepšování sociálních podmínek dělníků a boji proti nezaměstnanosti se však v praxi projevovalo jen velmi málo a masy chudých se tak v odporu vůči církvi radikalizovaly.

V této situaci si Madeleine Delbrêlová uvědomila potřebu oživení církve a jejího zareagování na novou situaci, uvolnění zaběhaných mechanismů a otevření se Duchu Božímu, který vane, tedy není statický, ale vede ke stále nové změně smýšlení (*metanoia*) a přináší nový život. Církev a každý křesťan je pak adresátem Božího oslovení. Cestou ke spoluobčanům odcizeným křesťanství tedy není bazírování na již vyčpělých modelech, ale osobní otevřenost Duchu Božímu. Ochota nechat se oslovit Božím slovem v evangeliu, přijmout je do svého života a přinášet je ostatním.

1.2. Dětství a obrácení

Madeleine Delbrêlová se narodila roku 1904 v Mussidan, v kraji Dordogne v jihovýchodní Francii, v rodině železničního úředníka. Rodina se kvůli otcovu zaměstnání často stěhovala a Madeleine tak poznala (také z důvodu svého křehkého zdraví) spoustu domácích učitelů. Od dětství projevovala umělecké nadání, věnovala se hře na klavír, malování a psaní básní. V době dospívání žila rodina v Paříži, kde Madeleine začala studovat literaturu a filozofii na Sorboně a navštěvovat intelektuální kroužky. Vlivem kontaktů s humanistickými intelektuály postupně opustila víru svého dětství. Učaroval jí svět rozumu a umění. Život se zdál na jedné straně krásný, Madeleine se věnovala poezii, navazovala přátelství a ráda chodila tančit. Na druhé straně ji však její smysl pro realitu a důslednost v prožívání svých postojů (ve kterých už neměl Bůh místo) vedla k zakoušení absurdity života. Svůj postoj jako sedmnáctiletá výstižně popsala v textu s názvem *Bůh je mrtvý... ať žije smrt*. Život prožívaný v naději na věčnost se jí zdál zcela absurdní a Boží existence byla radikálně popřena. Madeleine

³ DELBRÊL, Madeleine. Ateistická prostředí, okolnost příhodná pro naše obrácení. *Salve, Revue pro teologii a duchovní život* 2005, roč. 15, č. 1, s. 85-96, s. 87

vycházela z myšlenky, že je-li Bůh mrtvý, nemá člověk předstírat, že je tomu jinak, ale naopak vidět realisticky nesmyslnost svých nadějí, protože všechny, dříve nebo později, končí ve smrti, v nicotě.

Po setkání s mladými křesťany je však její jistota o Boží neexistenci poněkud narušena. Madeleine se rozhoduje modlit a ve dvaceti letech prožije obrácení k Bohu. Jedno z mála svědectví z té doby uvádí Christine de Boismarmin, Madeleinina spolupracovnice a přítelkyně ve svém životopise Madeleine Delbrêl, *Rues de villes, chemins de Dieu*. V tomto textu můžeme zaslechnout ozvěnu svatého Augustina a jeho slova o obrácení. „Ty jsi žil a já o tom nic nevěděla. Ty jsi učinil mé srdce a můj život podle sebe, aby trval tak, jako Tvůj. A protože jsi v něm nebyl, celý svět se mi zdál malým a hloupým a lidský osud banálním a zlým. Když jsem se ale dozvěděla, že jsi živý, poděkovala jsem, žeš mi dal žít, a vzdala jsem TI díky za život celého světa.“⁴

Tato zkušenost se bude opakovaně objevovat v jejích textech během celého následujícího života. Zkušenost absurdity života bez naděje se stane určujícím momentem, ke kterému se bude vracet celý život a který se stane jedním ze základních rozměrů její spirituality.

Zkušenost obrácení, oslnění Bohem a setkání s jeho milosrdenstvím zavedla Madeleine do společenství křesťanů a zároveň se okamžitě projevila službou ostatním. Důležitým průvodcem se jí stal Abbé Jacques Lorenzo, skautský kaplan a kněz v pařížské farnosti Saint Dominique. Madeleine se začala aktivně účastnit života této pařížské farnosti, zejména pravidelné společné četby evangelia a věnovala se vedení skautských oddílů. Oslovila ji karmelitánská spiritualita a po nějakou dobu zvažovala vstup do kláštera. V tomto období se však výrazně zhoršil zdravotní stav pana Delbrêl, který roku 1924 oslepl a procházel duševní krizí. Madeleine jako jediné dítě svých rodičů byla připravena je podporovat, a tak (po poradě s otcem Lorenzem) rozhodnutí vstoupit na Karmel odložila. Během intenzivní četby evangelia si postupně uvědomila, že proto, aby byla Bohu blízko, se nemusí vzdalovat ze světa. Může se inspirovat příkladem Kristova života uprostřed lidí a s lidmi. Postupně se začínají formovat základní rysy Madeleininy spirituality a povolání: Žít ve světě, ale nebýt ze světa, milovat celým srdcem nerozděleně Boha a všechny bližní bez rozdílu, zůstat svobodným laikem, sloužit bližním prací v každodenním životě.

⁴ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl, 1904-1964, Rues des villes chemins de Dieu*. 2. vydání. Montrouge: NouvelleCité, 2004.s. 32

1.3. Založení skupiny La Charité

Pod vedením Abbé Lorenza vznikla skupina mladých žen, které se inspirovaly příkladem Ježíšova života a chtěly se v těsné spolupráci s farností Saint Dominique společně věnovat službě bližním, aniž by na sebe braly jakoukoliv formu zasvěcení. Roku 1932 tedy začíná Madeleine studovat v kurzu pro sociální asistenty, neboť v tomto povolání může uskutečňovat ideály evangelia v praktické pomoci potřebným. Z původních deseti žen se pro společný život rozhodly nakonec jen tři. Dne 15. října 1933, na svátek svaté Terezie z Avily, odjíždí do města Ivry, dělnického předměstí Paříže, aby vedly středisko sociální pomoci (Centre d'action social) spravované farností Saint Jean Baptiste. Zavazují se ke společnému životu a sdílení materiálních prostředků. Budou pracovat a žít skromně ze svého výdělku, intenzivně se modlit, každodenně se inspirovat evangeliem, otevřeny bližním, bez konkrétní metody, připraveny pohotově reagovat na potřeby těch, s nimiž sdílí svůj život. Ve třicátých letech je úplné zasvěcení Bohu a službě bližnímu jednoznačně spojeno s tradiční představou řeholního života. Tento model však nelze zcela uplatnit ve způsobu života, který je charakteristický pro skupinu, jež od svého vzniku nese název la Charité (též Équipe). Na radu pařížského kardinála Verdiera (1864-1940, od roku 1929 arcibiskup pařížský) ženy těsně spolupracují s farností Saint Dominique, právně však nemají žádný status uvnitř církve. Jde o dobrovolné soužití a službu několika laiků. Abbé Lorenzo je ustanoven jejich kaplanem.

1.4. Život v Ivry

V dělnickém městě Ivry prožije Madeleine zbytek svého života – 31 let. Jako sociální pracovnice se pohybuje se mezi dvěma světy. Na jedné straně jsou to katolíci, žijící v jakémsi ghetu středostavovské společnosti, a na druhé straně dělníci, přicházející často z venkova (roku 1801 mělo Ivry méně než tisíc obyvatel, v roce 1931 jich zde žilo téměř 49000)⁵, kteří postrádají své přirozené zázemí a bojují každý den o holé přežití. Mnozí z nich opouštějí církve a hledají naději na spravedlnost v myšlenkách marxismu. Starosta Ivry a ostatní představitelé samosprávy jsou přesvědčení komunisté, atmosféra

⁵ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 49

ve městě je napjatá. Katolická menšina se distancuje od zbytku společnosti, rodiče posílají své děti pouze do katolických škol, nakupují u katolických obchodníků. Situace dělníků pracujících v továrnách, které jsou vlastněny katolíky, patří k nejhorším. Jejich mzda je nejnižší, což kontrastuje s náklady, které majitelé fabrik vynakládají na stavbu kostelů v Ivry a okolí.⁶ Pro mnohé komunisty jsou křesťané jednoznačnými nepřáteli a neváhají při setkání na ulici házet po svých sousedech kamením.

Madeleine navazuje přátelství s oběma stranami. Ve farnosti svatých Petra a Pavla se věnuje vyučování náboženství, organizuje setkání rodin i studentské kroužky. V rámci svého zaměstnání sociální pracovnice se setkává s rodinami žijícími ve velmi obtížných podmínkách (např. v jedné nevytopené místnosti s nemocnými TBC), s lidmi pracujícími 12 hod denně 6 dnů v týdnu bez jakéhokoliv zdravotního pojištění či sociální podpory. Mnozí spolupracovníci se jí snaží získat pro myšlenku marxismu. Madeleine studuje základní marxistické texty, z nichž jasně vyplývá nesmiřitelnost komunistických idejí s křesťanstvím. S komunisty ji však spojuje boj za sociální spravedlnost a péče o chudé. Jejich angažovanost pro chudé ji osloví, nicméně po svém obrácení se nemůže odloučit od Krista, a přijmout myšlenky třídního boje a nenávisti.

Proto se nikdy nestane komunistkou. Vztah křesťanství a komunismu zůstane jedním z hlavních témat jejího života. V období krize v souvislosti s Mission de France a dělnických kněží se její jasný postoj stane oporou mnohým, pro které bylo obtížně přijatelné skloubit věrnost Kristu, svému povolání a církvi.

Roku 1938 napsala Madeleine Delbrêlová zásadní text *Nous autres, gens des rues*, ve kterém vystihla podstatu spirituality skupiny La Charité, která v té době měla 8 členek. Spiritualitu inspirovanou Ježíšovou výzvou „zanech, opusť... a následuj mě“. Opusť svůj svět, svůj stereotyp myšlení, zanech to, co znáš, a následuj mne, kamkoliv jdu. Buď otevřený všemu, co přijde. Přebývej s Bohem a s lidmi, buď jim nablízku, tam kde se s nimi setkáváš v každodenním životě. Tento text se stal jednou z inspirací k založení Mission de France, hnutí dělnických kněží a otevření zvláštního semináře v Lisieux, který měl formovat kněze pro působení v dělnickém prostředí. Jeho prvním představeným se stal otec Louis Augros.

V září 1939 začíná válka, a Madeleine je pověřena komunistickým starostou Ivry, aby koordinovala sociální pomoc v celé oblasti. V obavách před bombardováním Paříže byly vypravovány transporty uprchlíků na venkov a Madeleine byla pověřena jejich

⁶ DELBRÊL, Madeleine, *Ateistické prostředí*, s.87

koordinací. Kromě toho organizovala dílny pro nezaměstnané, školky pro děti zaměstnaných matek, sbírky oblečení a práci na zahradách, založila skautský oddíl. I po skončení války se podílela na organizaci sociální pomoci a obnově bombardovaného města. Po válce jí bylo nabídnuto, aby kandidovala ve volbách do místního zastupitelstva na kandidátce komunistické strany, odmítla a zároveň se rozhodla opustit zaměstnání sociální pracovnice na radnici.

1.5. Veřejná angažovanost Madeleine Delbrêlové v církvi a politice

Madeleine Delbrêlová nebyla činná pouze na lokální úrovni, ale neváhala se angažovat i ve vyšší politice. Roku 1949 byl ve Francii nespravedlivě uvězněn a na 10 let odsouzen španělský politický uprchlík Jean Miguel Grant. Španělská komunistická strana, jejímž byl členem, se obrátila na komunistického starostu Ivry Georgese Marranea (1888-1976, od roku 1925 do roku 1939 starosta Ivry, 1946-1968 střídavě senátor a poslanec za komunistickou stranu), s prosbou o pomoc. V Ivry tak vznikla iniciativa za jeho propuštění, které se účastnili protestantští pastoři, katoličtí kněží, velký počet lidí, k nimž se po prostudování Grantova spisu připojila i Madeleine.

Iniciativa z Ivry pro něj žádala amnestii a poté, co byla zamítnuta, byla se žádostí o propuštění vyslána Madeleine přímo k prezidentu francouzské republiky Vincentu Auriolovi. Ten jí 10. srpna 1951 vyhověl a Grant byl po dvou letech snah propuštěn na svobodu.

Podobně se Madeleine angažovala též roku 1953 v případě manželů Rosenbergových, kteří byli v USA odsouzeni za údajnou špionáž a vyzrazení amerických atomových výzkumů Sovětskému Svazu. V atmosféře studené války měl případ mezinárodní odezvu a poté, co se Madeleine seznámila s průběhem procesu, rozhodla se napsat otcí Guéguenovi sídlícímu ve Vatikánu. Ten umožnil setkání jednoho z advokátů s monsignorem Montinim (budoucím papežem Pavlem VI.). Následně učinil papež Pius XII. apel na USA prostřednictvím novin *L'Osservatore Romano* a propuštění obou manželů. Přes množství hlasů z celého světa byl rozsudek smrti nad manželi Rosenbergovými vykonán a Madeleine strávila celou noc z 19. na 20. července v modlitbě za oba odsouzené.

Kromě těchto jednotlivých případů byla Madeleine v každodenním kontaktu s mnoha uprchlíky ze Španělska a Itálie, kteří ve Francii hledali azyl před občanskou válkou i špatnými hospodářskými poměry. Usazovali se v dělnických čtvrtích a poté, co Madeleine přestala pracovat na radnici, začala se věnovat právě jim. S několika španělskými přistěhovalci založila družstvo na výrobu cukrovinek s názvem Ibéry, které po patnáct let své existence zaměstnávalo uprchlíky, kteří si jinak práci nacházeli jen s obtížemi. Tato činnost je dokladem flexibility s jakou Madeleine Delbrêlová reagovala na potřeby svých bližních a s jakou byla ochotna se angažovat v politickém životě i v každodenní práci.

Spolu s činností na sociální a politické rovině je třeba zmínit i aktivity na poli církve. Na místní úrovni byla Madeleine zapojena do činnosti své farnosti v Ivry. V širším měřítku jí leželo na srdci oživení církve a její otevřenost ke světu, zejména k chudým a dělníkům. Proto spolupracovala s hnutím Mission de France, které se na tomto poli angažovalo a kterému je věnována následující kapitola. Církev a její služba ve společnosti byla jedním ze zásadních témat Madeleine Delbrêlové. Mnoho z jejích textů se zabývá právě církví – pokračovatelkou Kristova díla.

Dopis, který roku 1949 adresovala farářům v Ivry, je výmluvným svědectvím o jejím aktivním přístupu k záležitostem místní katolické obce. Dopis je analýzou situace ve městě, kde se farnost ocitá v ghetu, uzavřeném okolnímu nekřesťanskému světu. Jako celek místní křesťané zůstávají apatičtí či nepřátelští vůči svým sousedům. Madeleine se pohybuje mezi dvěma světy, které spolu nijak nekomunikují, a snaží se udržovat s oběma stranami otevřené a přátelské vztahy. Zdá se, že ze strany farnosti a zejména jejího pastýře nebyla misie mezi dělníky dobře přijímána, spíše naopak. To vyvolávalo otázku, jak mohou křesťané plnit své poslání lásky ke všem bližním, jestliže je život ostatních nezajímá, když ztrácejí kontakt s každodenní realitou života svých sousedů a neznají tedy ani společný jazyk, kterým by mohli mluvit o Kristu (pokud by vůbec cítili potřebu o něm mluvit). Madeleine v dopise navrhuje vznik a rozšíření malých skupin plných vroucí nelíčené lásky a otevřenosti, přijetí druhých, spíše než péči o přebujelou a instituci církve.⁷

Také Madeleinina angažovanost v církvi nezůstala pouze na lokální úrovni. Její texty se staly přípravnými materiály pro II. vatikánský koncil a Madeleine byla zvána, aby na přednáškách hovořila o svých zkušenostech se sociální prací a křesťanském svědectví

⁷ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 135

v komunistických prostředích. Její zkušenost s prací v dělnických čtvrtích ji velmi přiblížila k hnutí Mission de France. Toto hnutí se snažilo zareagovat na oddělení dvou světů, církve a dělnických mas a snažilo se překročit propast, která je oddělovala. Madeleine byla jednou z inspirátorek tohoto hnutí, které velmi významně ovlivnilo francouzskou církev dvacátého století.

2. Madeleine Delbrêlová a Mission de France

„Jako průzkumníci v novém světě učinili konkrétní zkušenost s tím, o čem se do té doby pouze psalo: s odpadnutím proletariátu od víry.“⁸

2.1. Stručná historie Mission de France

Hnutí Mission de France vzniklo roku 1941 z iniciativy kardinála Suharda, jako reakce na novou společenskou situaci ve Francii. V souvislosti s rozvojem průmyslu vznikla nová společenská třída dělníků, kteří žili ve velmi špatných podmínkách na předměstích velkých měst. Tyto masy byly církvi vzdáleny a často též přímo v opozici k ní. Proto byl v Lisieux založen seminář, který měl vychovávat kněze pro misii v těch oblastech francouzské společnosti, kde se křesťanství vytratilo nebo bylo hlášáno jazykem pro tehdejší dobu nesrozumitelným. Seminář měl vyučovat moderními metodami a soustředit se na autentické hlásání Ježíšova evangelia bez lidských nánosů. Kardinál Suhard povolal do Liseux otce Augrose a z Ivry otce Lorenza, kteří měli oba zkušenosti s prací v Katolické akci. Ti si kladli otázku, zda by se hnutí nemělo stát novou kongregací, podobně jako kongregace zaměřené na misie v zahraničí. Téhož roku otec Augros hovořil o této otázce s Madeleine Delbrêlovou a později o tomto setkání napsal: „V době, kdy na mě byl z více stran činěn nátlak, aby se z nové fondace stala kongregace, jsem se setkal s Madelaine, která přijela na toto duchovní místo vykonat svá duchovní cvičení. Vyprávěla mi o tom, jak se s několika přítelkyněmi snaží žít bez řehole a zvláštního zasvěcení bez starostí, zda dílo přetrvá čas, který Bůh vyměřil každé z nich. □ Věříme, že evangelium bylo napsáno proto, aby bylo žito, a myslíme, že nás Bůh volá, abychom ho žili společně. To je vše. A nemyslíme, že bychom měli hledat něco dalšího. □ Toto slovo bylo pro mne

⁸ DELBRÊL, Madeleine. *È stato il mondo a farci così timidi?* Piacenza: Editrice Berti, 1999, s.52

osvobozující.“⁹ Inspirován tímto setkáním tedy otec Augros neusiloval o založení nové kongregace a mohl se zcela věnovat formaci seminaristů. Důraz byl kladen na to, že posláním kněží je hlásat evangelium a celý jejich život se má tímto požadavkem řídit. Bohoslovci se připravovali na misi v dělnických prostředích, kde měli žít v malých komunitách a vydělávat si na živobytí v dělnických profesích.

Roku 1942 bylo v semináři kolem 40 studentů a po válce jejich počet vzrůstal. Stále více kněží si uvědomovalo, že ve své snaze hlásat evangelium chudým se jim musí skutečně přiblížit. Žádali své biskupy o povolení pracovat v dělnických zaměstnáních a žít v každodenním soužití s těmi, jimž chtěli hlásat radostnou zvěst. Také zkušenost kněží, kteří nemohli během války vykonávat svou službu či byli vězněni v koncentračních táborech, přispěla k proměně pohledu na kněžskou službu. Stále více bylo zřejmé, jak důležitý je rozměr spolupráce kněží i laiků, který překonává bariéry, které mezi těmito dvěma stavy vznikly.¹⁰

V poválečných letech se kněží pracující v továrnách stávali přirozenými mluvčími dělníků, angažovali se v odborech a byli stále více nuceni komunistickou stranou, aby si osvojovali též její názory a praktiky. Mnozí vstupovali do strany, jež slibovala spravedlivé řešení sociálních poměrů. Spatřovali v ní účinný prostředek proti bídě, jíž byli svědky a kterou sami zakoušeli. Pro mnohé byla konfrontace s podmínkami života v chudých čtvrtích velkým šokem, na který nebyli připraveni. Většina seminaristů v Lisieux totiž pocházela ze zcela jiných společenských vrstev a jejich nadšení pro misie se rychle střetlo s realitou každodenního života dělníků. Tento střet u některých vyvolal krizi víry či kritičnost ve vztahu k některým postojům katolické církve. Roku 1949, krátce před svou smrtí, kardinál Suhard varoval dělnické kněze, aby se ve svých snahách nenechali zlákat a nepodlehli komunistické ideologii, kterou církev zavrhuje. Stále více se ukazovalo, že boj za spravedlivé společenské uspořádání ve společnosti a touha po uskutečňování Božího království na zemi není totéž.

Situace začínala být napjatá a zkušenost Madeleine Delbrêlové se spoluprací s komunisty byla pro mnohé oporou. Christine De Boismarmin cituje ve své biografii dopis kardinála Suharda, ve kterém vyjadřuje Madelaine svou podporu a své uznání jejím snahám pomoci situaci dělníků, často v těsné spolupráci s komunistickými

⁹ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s.94

¹⁰ V tomto směru byla zkušenost francouzských dělnických kněží podobná situaci tajných kněží v české podzemní církvi za totality. Avšak práce v dělnických profesích byla u jedněch volena dobrovolně u druhých z donucení.

předáky, kterou ale nikdy nezaměňovala za přijetí komunistických myšlenek.¹¹ Kardinál Suhard zemřel 30. 5. 1949 a Mission de France v něm ztratila svého velkého podporovatele a zastánce. Již v červenci 1949 vydal Svatý stolec dekret, který odsuzoval spolupráci s komunisty. Jeho publikování ve Francii způsobilo určité napětí. To ještě vzrostlo, když roku 1952 došlo ze strany církevní hierarchie ke zpochybnění smyslu existence semináře v Lisieux a odchodu otce Augrose z jeho vedení.

Madelaine byla celou situací velmi zneklidněna a rozhodla se k pouti do Říma. Během této pouti strávila celý den v bazilice svatého Petra, aby se přimlouvala za svou zem i za svou církev. Tato osamělá cesta do Říma měla nečekanou dohru. Jedna z Madeleininých přítelkyň napsala bez jejího vědomí o cestě františkánu otci Guéguenovi, který ji zajistil ubytování a audienci u papeže. Když se jí na nádraží nedočkal, poslal pozvání na audienci poštou. Madeleine pak odpověděla dopisem, k němuž přiložila dopis s omluvou Svatému Otci. Po zbytek života pak zůstala s otcem Guéguenem v písemném kontaktu.

V situaci, kdy jsou mnozí dělničtí kněží zapojeni v četných stávkách a umírněné i neumírněné hlasy znějící v Mission de France mají v Římě stále menší zastání, se Madeleine snažila zprostředkovávat kontakty a budovat mosty. Roku 1953 podniká druhou cestu do Říma, několikrát se setká a monsignorem Veillotem, aby mu podala zprávu o životě v Ivry i o situaci ve Francii. V Římě však na základě zpráv o odpadlictví dělnických kněží a různých udání převážil názor, že je potřeba se komunismu vyhýbat a stranit se mu. Tento názor byl pro Madelaine nepřijatelný, protože navzdory chybám, kterých se misionáři dopouští, jsou povoláni přece právě mezi ateisty a komunisty. Přes veškerou snahu byl seminář v Lisieux, kde tehdy studovalo 244 bohoslovců, dne 6. 8. 1953 uzavřen.¹²

23. 9. 1953 přišlo francouzským biskupům oznámení římské kurie, že činnost dělnických kněží má být zastavena. Toto rozhodnutí vyvolalo velkou reakci v tisku. Na počátku roku 1954 byli dělničtí kněží vyzváni, aby se zřekli svých aktivit v odborech a svou práci v civilním zaměstnání ukončili do 1. března. Toto rozhodnutí bylo odůvodněno snahou o to, aby měli kněží více času na svoji službu. Mission de France byla přejmenována na Prêtres de la Mission ouvrière (kněží v dělnické misii). Ne všichni byli ochotni takovou změnu přijmout. Jen asi polovina všech dělnických kněží

¹¹ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrél*, s.131

¹² Tamtéž, s. 165

se rozhodnutí svatého stolce **podrobila** a věnovala se práci ve farnostech. Ve spolupráci s farnostmi a s katolickou dělnickou akcí (ACO) pak mohli po určité době opět zastávat v omezené míře civilní zaměstnání.¹³

Roku 1959 si papež Jan XXIII. vyžádal nově zprávu o situaci dělnických kněží ve Francii. Jako reakce pak vyšlo prohlášení Svatého stolce, že práce v továrnách se neslučuje s kněžským životem a povinnostmi z něho vyplývajícími.¹⁴ Madelaine nesla toto rozhodnutí velmi těžce, ale snažila se nepodlehnout rezignaci a skepsi, tak jako mnozí jiní. Zůstávala v kontaktu s mnoha kněžími, kteří se rozhodnutí Svatého stolce podrobili, i s těmi, kteří ho odmítli. Po rozhodnutí, že se kněží nesmí věnovat dělnickým profesím, se objevilo několik snah o zachování misie v dělnickém prostředí. Mezi jinými založil otec Loew, který pracoval původně jako přístavní dělník v Marseille, dělnickou misii svatých Petra a Pavla, kde se snažil spolu s laiky pokračovat v misii mezi dělníky v rámci omezených možností.

Mission de France byla jednou z předkoncilních snah o to, aby se církve přiblížila k těm, kteří ji odmítli nebo k ní nenašli cestu. Byl to krok vstříc chudým a sociálně znevýhodněným, kteří ve své situaci často nacházeli naději v myšlenkách komunismu, jenž jim přislíboval lepší budoucnost. Pro některé byla konfrontace církve a světa bídy i komunistické ideologie nesnadnou záležitostí. Pro mnohé to byla cesta, jak napodobovat Krista, který se nestránil bídy a vnášel do ní Boží království.

2.2. Madeleine Delbrêlová a její hodnocení krize

Jak už bylo řečeno, Madeleine Delbrêlová byla jednou z inspirátorek hnutí Mission de France a udržovala s ním úzké kontakty. Členky skupiny Charité také s kněžími z Mission de France často spolupracovaly v misii na dělnických předměstích francouzských měst. Madeleine ležela na srdci evangelizace dělnických prostředí, kde převládala marxistická ideologie. Na rozdíl od mnoha svých současníků nezastávala názor, že křesťané se mají komunistů stranit, ale naopak právě mezi ně mají přinášet radostnou zvěst. Nezaměňovala odsouzení komunistické ideologie s odsouzením jejich zastánců a opakovala, že evangelium přikazuje milovat své bližní a nikoli bližní

¹³ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 177

¹⁴ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 221

s výjimkou komunistů. „Bůh nikdy neřekl: budeš milovat svého bližního, jako sama sebe, s výjimkou komunistů.“¹⁵

Madeleine sama prožila období tříbení názorů, kdy byla velice blízko vstupu do komunistické strany. Avšak po přečtení některých Leninových textů jí bylo zcela zřejmé, že komunistická ideologie je s poselstvím evangelia neslučitelná. Zatímco pro křesťany je motivací ke službě bližním láska, komunisté zakládají změnu společenských poměrů na třídním boji a nenávisti. Tato zkušenost ji učinila vnímavou k rozlišování mezi hodnotami i k věrnosti evangeliu, které nelze s přijetím myšlenek komunismu zaměnit. Hlásání Božího království a hlásání změny společenského uspořádání není totéž. V dopise adresovaném dělnickému knězi Jacquesi Loewovi Madeleine píše: „Ježíš neodmítl lásku člověku pod záminkou, že jeho sociální kategorie je špatná. Miloval celníky, ale nezbudil revoluci proti jejich daňovému systému. Miloval setníka, ale nesvolal armádu proti okupantům. Když se ho zeptali: □Kdo je můj bližní?□ neodpověděl: chudí, nemocní, Židé..., odpověděl: Jeden člověk šel z Jeruzaléma... a to byl právě Samařan. Sám osobně zbořil mylné absolutní hodnoty tohoto světa: peníze, čest, moc a svobodně je odmítl. Ale nezaložil jinou lidskou společnost s novou hierarchií cti, moci a bohatství. Zvítězil nad světem tím, že ho zrelativizoval, neboť vítězství světa nad člověkem je to, že se prezentuje jako absolutní.“¹⁶

Madeleine si také jasně uvědomovala rozdíl mezi situací ve Francii, kde byl komunismus spojen spíše s hnutím za sociální spravedlnost a situací v zemích, kde se komunismus stal vládnoucí ideologií a omezoval svobodu lidí. Ve svých poznámkách k přípravným materiálům II. vatikánského koncilu, kde se vyjadřuje ke své zkušenosti s komunistickým prostředím připomíná, že se týkají pouze Francie a nevztahují se na země, kde komunisté nastolili totalitní režim. „S těmito fakty jsem se setkala ... ve Francii. To, co z nich vyvozují, se vztahuje striktně k Francii a ne na žádnou jinou zemi, zejména na žádnou zemi ovládanou komunisty.“¹⁷

¹⁵ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 66

¹⁶ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 144

¹⁷ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*. Domaine d'Army: Nouvelle Cité, 2010, s. 112

V říjnu 1953 napsala Madeleine Delbrêlová text s názvem *Nota*, který se věnoval analýze krize v souvislosti s Mission de France. Toto hnutí bylo reakcí církve na novou společenskou situaci. Založení Mission de France a semináře v Lisieux nebylo pouze činem osamělého jednotlivce, ale oficiální rozhodnutí církve, která se snažila reagovat na společenskou změnu. Proto za celou iniciativou lze spatřovat hnutí Ducha svatého, který vede církve k nové misijní aktivitě. Tato aktivita má svůj původ v evangeliu a je nesená misijním duchem. Není něčím zcela novým, ale je příkladem růstu církve, která jako strom nese stále nové výhonky. Kněží z Mission de France nejednali na vlastní pěst, ale byli pověřeni hierarchií, aby svým životem v bratrském společenství uprostřed dělníků svědčili o Kristu. Během celého působení Mission de France také její kněží zůstávali v kontaktu se svými představenými. V nastalé obtížné situaci tak Madeleine spatřovala spíše krizi růstu, kdy bylo třeba, aby celá církev pomohla jedné své buňce najít cestu a osvědčit tak věrnost svému povolání spíše než ho opustit.

Již před vypuknutím krize Madeleine nabádala k lepší formaci budoucích kněží v semináři v Lisieux. Připomínala, že mnozí bohoslovci vyrůstali ve zcela odlišném sociálním prostředí a na realitu života v dělnických předměstích nebyli připraveni. Jejich setkání se životními podmínkami dělníků i s jejich vzájemnou solidaritou a opravdovou láskou pak vyvolalo otřes, který často vedl k pochybnosti o smyslu a účinnosti křesťanství a v některých případech kněží přijímali komunistické ideje v přesvědčení, že pomohou nastolit spravedlivější společenské uspořádání.

Kromě již zmiňovaných postřehů týkajících se formace dělnických kněží se Madeleine věnovala také specifickým charakteristikám misie v dělnických komunistických prostředích. Připomněla, že charakteristikou misionáře je být do určité míry podobný těm, ke kterým je poslán. Tato tendence k podobnosti je darem, který je-li nesen láskou k Bohu a touhou zvěstovat evangelium, přináší hojné ovoce. Umožňuje misionáři rozumět těm, k nimž je poslán a být opravdu jedním z nich. Tato tendence se však může stát též pokušením misionáře ztotožnit se s těmi, ke kterým je poslán natolik, že přestane zvěstovat Krista a identifikuje se se svým okolím. Madeleine toto nebezpečí nezastírala, ale přesně rozlišovala mezi tendencí evangelizovat a tendencí splynout s prostředím.¹⁸

Jak již bylo řečeno, napjatou situaci ohledně Mission de France vnímala Madeleine jako krizi vývoje spíše než jako slepou uličku. Ukazovala, že přes určitý radikalismus

¹⁸ DELBRÊL, Madeleine. *È stato il mondo a farci così timidi?*, s. 31

samo hnutí nestojí někde na okraji církve, ale je v jejím plném společenství. Přiznávala, že progresivní názory některých kněží z Mission de France byly doprovázeny „dětskými nemocemi“, vědomím výlučnosti a distancováním od tradičnějších postojů. Lékem na tyto nemoci však není plošný zákaz činnosti, ale vedení ke zralosti a hlubšímu obrácení. K pochopení, že lásku k Bohu nelze oddělit od lásky k bližnímu, že láska je jen jedna a nelze opustit Krista – člověka, který zjevil lásku, a milovat bez něj lidí. V období, kdy se ztrácí smysl věcí, je tedy třeba se vrátit ke Kristu, zdroji lásky, a ne ho opouštět.

Madeleine se tedy snažila budovat mosty a zprostředkovávat komunikaci mezi hierarchií a Mission de France, neboť v tomto hnutí, přes mnohé nedostatky, viděla vanutí Ducha, který vede církve stále dál a vybízí ji, aby v nových situacích neustrnula u starých modelů, ale byla vždy připravena růst.

3. Vývoj společenství La Charité

„Pokud nemáme, co bychom o sobě řekly, můj Bože, tím lépe!“¹⁹

Madeleine Delbrêlová byla jednou ze tří zakládajících členek skupiny La Charité de Jésus, která vznikla roku 1933 v Paříži a existuje až do dnešních dní. Během let se jim říkalo prostě Charité či Équipe a po smrti Madeleine přijala název Les Équipes Madeleine Delbrêl.

Řekli jsme, že po svém obrácení v roce 1924 se Madeleine setkala s otcem Lorenzem, který velmi ovlivnil celý její život. Jako skautský kaplan ji nejprve zapojil do činnosti skautů, kde se Madeleine stala vůdkyní a posléze zodpovědnou za vůdcovskou přípravu ostatních. Otec Lorenzo také zakládal kroužky, ve kterých se pravidelně četlo a rozjímalo evangelium. Z takového kroužku pařížské farnosti Saint Dominique, který měl asi dvacet členů, vyvstal popud k založení určitého společenství, které by po vzoru svatého Vincenta z Pauly navštěvovalo nemocné a žilo evangelium ve všedním životě. Toto společenství dostalo jméno Charité (které kdysi použil i svatý Vincent z Pauly) a jeho zodpovědnou se stala Madeleine Delbrêlová.

Madeleine dlouho přitahoval kontemplativní život, zvažovala vstup ke karmelitkám a s oblibou četla díla svatého Jana od Kříže, Terezie z Avily a Terezie z Lisieux. Postupem doby však pochopila, že její místo je uprostřed ruchu velkoměsta, nikoli za

¹⁹ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 77

zdí kláštera. Rozhodla se zcela odevzdat svému Pánu, ale nevzdalovat se lidem. Naopak, chtěla tak jako Ježíš v Nazaretě žít uprostřed nich a s nimi prožívat každodenní trápení i radost. Zvolila si tedy profesi sociální pracovnice a spolu s asi deseti dívkami z farnosti Saint Dominique připravovala podobu jejich budoucí služby.

Z původních deseti se 15. října 1932 na svátek svaté Terezie z Avily tři z dívek zavázaly k životu podle evangelia v celibátu ve službě farnosti Saint-Jean-Baptist v Ivry. „Od začátku se předpokládalo, že si natrvalo zvolí celibát a budou vést společně prostý život obyčejných lidí, bez vymezování se a bez metod. Přály si žít chudobu, základ evangelního života a přihlásily se k duchu života inspirovaného Charlesem de Foucauld a Terezií z Lisieux.“²⁰ Na radu pařížského kardinála Verdiera se skupina Charité nepřipojila k žádnému existujícímu institutu, ale zůstala podle svého přání laickým společenstvím. Členky skupiny Charité si měly na živobytí vydělávat prací, sdílet společně vydělané prostředky a žít skromně, aby se neodlišovaly od svých sousedů v Ivry. Netoužily budovat kariéru, ale podřizovat se okolnostem vyplývajícím z každodenního života. Jejich jediným pravidlem bylo následovat Krista, tak jak ho poznávaly v evangeliu a zůstat nablízku Kristu i bratřím. Jejich služba ve farnosti a mezi dělníky v Ivry nevycházela z jiného zasvěcení než z milosti křtu. Tato myšlenka byla ve své době něčím zcela novým a byla potvrzena až o mnoho let později druhým vatikánským koncilem.²¹

Za jednu z hlavních ctností pokládaly členky Charité pokoru. Skupina se sama o sobě nepovažovala za nijak důležitou. „Sním o tom, že bude v církvi stejně jako je nit v šatech. Nit drží jednotlivé části pohromadě, ale nikdo ji nevidí, jen krejčí, který ji tam vložil. Pokud je nit vidět, jsou celé šaty pokažené.“²² S pokorou je nutně spojována nekomplikovanost a radost. Kromě práce se členky skupiny zavazovaly k životu z modlitby, často o samotě, a ke každotýdennímu setkávání nad evangeliem. Každý rok také strávily jeden týden na duchovních cvičeních.

Charakteristikou skupiny Charité byla od počátku flexibilita a pohotovost k lásce. Absence pevných pravidel nebyla ústupkem náročnosti, právě naopak. Umožňovala v každé nově nastalé situaci čerpat z evangelia, stále se vracet ke Kristu jako svému jedinému vzoru.

²⁰ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 43

²¹ viz například LG 34

²² DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 44

Společenství bylo velmi důležitým prvkem spirituality Madeleine Delbrêlové. „Žít ve společenství znamená spravovat pro svět určitý druh svátosti. Znamená to zajišťovat přítomnost Ježíšovu. Společný život v lásce je sirkou, bez které se jen těžko obejdeme, pokud chceme zažehnout oheň s těmi, kteří nás obklopují.“²³

V domě na ulici Raspail 11, kam se skupina roku 1935 přestěhovala, i v dalších, které postupně založila, nebyla ani kaple, protože Ježíš přece přislíbil svou přítomnost uprostřed těch, kteří se shromažďují v jeho jménu. Každý příchozí byl vítán jako bratr, ve kterém přichází Kristus. Dům byl otevřen a přijímal ty, kteří potřebovali přístřeší, důvěru, blízkost, pochopení, povzbuzení, společenství. V průběhu let byl postaven přístavek na zahradě pro ty, kteří právě neměli kde bydlet. V domě se setkávali mladí, staří, děti, imigranti, křesťané i komunisté. Život v takových podmínkách kladl velký nárok na kvalitu vztahů v domě. Velká angažovanost v sociálních službách města Ivry během války a těsně po ní a zejména těsná spolupráce s komunistickou radnicí, která vyústila až k nominaci Madeleine do voleb roku 1945, vedla k určitému napětí uvnitř společenství. V této situaci se Madeleine rozhodla upřednostnit rozvoj života v domě na ulici Raspail, nekandidovat do voleb a nakonec opustila i místo sociální pracovníce na radnici. Toto překvapivé a nelehké rozhodnutí svědčí o důležitosti, jakou přikládala společnému životu a vzájemné lásce. V okamžicích neporozumění přicházelo na řadu evangelium. Jeho rozjímáním a zvnitřněním bylo možné překonávat každodenní obtíže, jít dál a růst v lásce Kristově, „protože pouze skrze ostatní můžeme dávat lásku za lásku.“²⁴

V domě se pořádala také divadla a oslavy všeho druhu, sdílely se společně starosti i radosti. Madeleine ráda dávala svým přítelkyním malé dárky, nechávala jim slova povzbuzení, ze kterých později vznikla knížečka s názvem Alcide, jednoduchý průvodce duchovním životem pro jednoduché křesťany. V této knížce lze najít mnoho z postřehů týkajících se duchovního života ve světě i života ve společenství. V krátkých bonmotech se zde objevují jakási pravidla společného života, slova povzbuzení i varování, jež jsou deníkovými zápisky fiktivního horlivého křesťana jménem Alcide.

Během let se skupina rozrostla, asi patnáct členek žilo v několika domech ve Francii a od roku 1961 také v Abidjanu na Pobřeží slonoviny. Skupina Charité spolupracovala

²³ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 106

²⁴ Tamtéž, s. 112

s hnutím dělnických kněží a Mission de France. Madeleine se přátelila s otcem Augrosem, prvním představeným semináře dělnických kněží v Lisieux, a přestože se během let projeví určité myšlenkové rozdíly, byla jí tato spiritualita velmi blízká a bolestně prožívala období kolem roku 1953, kdy byli dělničtí kněží nuceni opustit svá laická zaměstnání. Madeleine nepovažovala přípravu dělnických kněží za dostatečnou a poukazovala na možné důvody krizí, k nimž u dělnických kněží docházelo v konfrontaci s komunismem. Povolání k misii v určitém specifickém prostředí v sobě obsahuje určitou podobnost misionářů s těmi, ke kterým jsou posláni. Tato podobnost, v případě komunistických prostředí jí byla solidarita s chudými a nasazení v práci pro zlepšení jejich životních podmínek, v sobě obsahuje i specifické pokušení ztotožnit se také s ideologickými východisky. Zde je však zásadní rozdíl. Zatímco pro křesťany je jedinou pohnutkou láska Kristova, která je vede mezi chudé bratry, pro komunisty je to třídní nenávisť a boj. Madeleine tak upozorňovala na potřebu správného rozlišení a hlubšího vhledu do misijní práce v komunistických prostředích.²⁵

3.1. Hledání identity společenství

Období 1954 – 57 bylo pro Madeleine obtížné - nemoci, fyzické vyčerpání, ztráta obou rodičů, napjatá situace kolem Mission de France i v samotném společenství Équipe v Ivry. Madeleine byla považována za nespornou autoritu a opakovaně byla volena představenou celé skupiny. Vystávaly ale pochybnosti o dalším směřování, zda je třeba vědomě zůstat mimo rámec, který církev nabízí těm, kteří chtějí zcela sloužit evangelium. Madeleine se opakovaně obrací na své biskupy, kteří ji povzbuzují, aby pokračovala v započaté cestě. Životní styl celé skupiny se mohl snadno zdát utopií. Byl určován touhou vydat se zcela v životě podle evangelia a zároveň zůstat laiky, nepřijímat žádný předem daný vzorec nebo formu. Být připravení pohotově reagovat na výzvy, které přináší život, nestarat se o zítřek, o právní zakotvení v rámci církve či materiální zabezpečení. Ve snaze uchránit jednotu společenství začíná Madeleine ve spolupráci s otcem Lorenzem oslovovat různé sekulární instituty a zkoumat, zda by bylo možné k nim skupinu Charité nějak připojit. Tato snaha byla vedena obavou z křehkosti skupiny, která nebyla nijak zakotvena. Ukázalo se však, že její spojení se sekulárním institutem by jí zásadně omezilo a skupina by ztratila své původní charisma

²⁵ DELBRËL, Madeleine. *È stato il mondo a farci così timidi?*

a směřování. Madeleine nepochybuje o svém původním povolání, otázka zní, zda tímto směrem vést i ostatní, za které je zodpovědná. Cesta vede dál v prohlubování základního povolání, čas ukáže, zda se k někomu připojit.

Roku 1956 se Madeleine vydala do Říma, aby se setkala s Monsignorem Veillotem. Při hovoru o její knize *Ville marxiste, terre de mission*, přišla řeč i na povolání skupiny Charité a její tehdejší situaci. Madeleine byla vyzvána, aby formovala svou vizi, a tak vznikl téměř básnický text, který postihuje základní rysy její spirituality.

„Přála jsem si pouze zcela a úplně patřit Ježíši, našemu Pánu a našemu Bohu, snažit se žít jeho evangelium, být bez výhrad a k dispozici jeho vůli v blízkém spojení s církví a pro spásu světa...

Přála jsem si chudobu bez přívlastků, ani proletářskou, ani vesnickou, ani studentskou..., ale zejména chudobu, jak ji ukazuje Pán, nedostatek moci, chudobu malého světa, pokoru chudého. Zůstat „malými“ v jakémkoliv zaměstnání, aniž bychom se ptali na povinnosti spojené se společenskými konvencemi. Být chudými, oblékat se do obnošených šatů vyšlých z módy, jako se oblékají někteří chudí. Ale hlavně být kandidáty chudoby, protože je to Bůh, kdo ji dává.

Přála jsem si horoucí a rozumný celibát, protože věřím, že skutečná samota je trhlinou, kterou do tohoto světa přichází Bůh.

Přála jsem si nerozdělenou lásku, kterou první přikázání dovede až ke sklenici vody, přes požadavky milosrdenství a velkého apoštolského povolání, které není možné rozmělnit, pokud je Kristovou láskou...“²⁶

Po smrti otce Lorenza, přítele, důvěrníka a inspirátora se roku 1958 stává rádcem skupiny právě Monseigneur Veillot (1913-1968, od roku 1966 pařížský arcibiskup), který je v kontaktu se všemi členkami Équipe. Zároveň jsou sepsána jakási pravidla společného života a situace se vyjasňuje. Společenství Charité si nakonec zachovalo svůj původní charakter a nepřipojilo se k žádnému jinému uskupení. Originalita skupiny Charité spočívá v životě „na pomezí“ viditelných hranic církve. Věrna Kristu a církvi se vydává do míst, kam evangelium neproniklo, hlásá Krista těm, kteří o něm neslyšeli, žije po jejich boku bratrský život, sdílí jejich každodenní radosti i trápení.

3.2. Potvrzení povolání společenství La Charité

²⁶ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 192

Na počátku šedesátých let je Madelaine stále častěji zvána, aby hovořila o svých zkušenostech života a práce v Ivry, přednáší ve studentských kroužcích, seminaristům. Roku 1961 podniká cestu do Polska a na Pobřeží slonoviny, kde v hlavním městě Abidjanu zakládají dvě členky novou skupinu Équipe. Dne 13. 10. 1964 Madeleine Delbrêlová náhle umírá, uprostřed práce u svého psacího stolu na mozkovou mrtvici, ve věku šedesáti let. Charité v té době měla několik skupin ve Francii, na Pobřeží slonoviny a v Alžíru. Do dnešních dnů pokračují v její práci následovnice sdružené v Équipes Madeleine Delbrêl a společnost přátel Madeleine Delbrêlové vydává její texty i korespondenci. Roku 1990 začaly přípravy procesu jejího blahorečení, jeho postulátorem se stal Jean Guéguen.

Madeleine Delbrêlová si ne zvolila zasvěcený život v řeholním institutu, ale rozhodla se pro aktivní život křesťana ve světě. Její povolání vycházelo pouze z přijaté milosti křtu a znamenalo uskutečňovat v každodenním životě hodnoty evangelia, vnášet Krista do společenských struktur, na pracoviště a mezilidských vztahů. Právě k takovému životu vybízel laiky II. vatikánský koncil.

4. Spiritualita - úvod

„Abychom našli Boha, je třeba vědět, že je všude, ale také to, že tam není sám.“²⁷

Jedním z charakteristických prvků spirituality Madeleine Delbrêlové je úcta ke každému člověku bez ohledu na jeho postavení ve společnosti. Jeho důstojnost a poslání jsou zakotveny pouze v Boží lásce, kterou je od věků milován, a v povolání, jímž je Bohem volán. Každý křesťan (tedy nejen ti, kteří se zcela zasvětili službě Bohu a církvi) je nositelem Ježíšova povolání být jeho následovníkem a misionářem. Každý laik, stejně jako Bohu zasvěcená osoba, má přinášet Krista a radostnou zvěst o spáse všude tam, kde se pohybuje. Má se stávat druhým Kristem pro své okolí.²⁸

Tento pohled s sebou nevyhnutelně přinášel důraz na osobní obrácení, na zosobnění a zvnitřnění křesťanství. Madeleine ve svých spisech rozlišovala mezi pojetím jakési plošné spásy (často vyjadřované náboženskými a národními hesly typu „Francie – první dcera církve“) a osobním vědomím potřeby Božího smilování.

²⁷ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 61

²⁸ Pohled Madeleine Delbrêlové nebyl v té době ojedinělý, například celé liturgické hnutí před koncilem vycházelo z podobných principů.

Kromě důrazu na osobní obrácení se spiritualita Madeleine Delbrêlové vyznačuje silným smyslem pro realitu, který vychází z kontempace Ježíšova života v Nazaretě. Její hloubka je vždy spojena s praktickými skutky a nikdy se od všednodenních záležitostí neodděluje. Vše spolu souvisí v jednom celku a zároveň dýchá duchem života. Není to strnulý systém idejí, ale pohotovost a připravenost nasadit všechny své síly tam, kde je třeba pomoci. Tato ochota však není pouhým aktivismem, je nesena hlubokou úctou ke každému člověku. Je založena na lásce k Bohu, kterou nelze oddělit od lásky k jeho tvorům.

V jejích spisech a přednáškách se stále znovu objevují témata nerozdělené lásky k Bohu a lidem, evangelium vstupující do lidských životů, církev jako pokračovatelka Ježíšova díla na zemi, život křesťana jako misionáře. Základními prostředky duchovního života jsou modlitba, samota, ticho a poslušnost Božímu slovu, živému Pánu a autoritě církve.

4.1. Spiritualita Nazareta (spiritualité d'immersion) a její inspirátoři

V průběhu vývoje církve se od sebe oddělily dva základní typy spirituality: laická (světská) a řeholní. Řeholní spiritualita byla vnímána jako ideál, jako vyšší způsob života, zaměřený výhradně k přesažným hodnotám. Duchovní povolání bylo vnímáno jako dokonalejší, protože předjímalo život v Božím království, kde se lidé „nežení a nevdávají“ (Mk 12,25) a nevztahovalo se výlučně k pozemskému životu. Světský život, kterému dominoval svět rodiny a práce, byl považován za méně dokonalý. Chtěl-li laik více rozvíjet svou víru, musel napodobovat alespoň v některých prvcích řeholní styl života. Nežřídko byl svět vnímán jako špatný a bylo žádoucí z něho uniknout (srov. termín *fuga mundi*).²⁹

Průkopníkem laické spirituality byl už sv. František Saleský, ale od devatenáctého století se začínala silněji rozvíjet takzvaná spiritualita Nazareta, tedy úcta k Ježíši, Božímu Synu, který byl plně člověkem, pracoval a většinu svého života prožil skrytě v Nazaretu. Spiritualita Nazareta, nazývaná též *spiritualité d'immersion* (ponoru), se inspiruje životem, jakým žil Ježíš před svým veřejným vystoupením. Křesťan (laik, ale také kněz či řeholník), podobně jako Ježíš, neopouští prostředí, do něhož se narodil, neizoluje se od společnosti, ale žije jako bratr uprostřed svých bližních. Křesťan prožívá hluboce vztah s Bohem na osobní rovině, věnuje se modlitbě, tak jak je mu v jeho situaci

²⁹ Příklady tohoto postoje lze najít například v populární knize *Následování Krista* od Tomáše Kempenského

možno, ale zároveň zůstává ve světě. Je s ním spojen mnoha vztahy, svou prací, podílí se aktivně na jeho utváření.

4.1.1. Charles de Foucauld

Nejvýraznějším průkopníkem této spirituality byl Charles de Foucauld (1858-1916). Jeho život nebyl nikterak poklidný. V sedmi letech přišel o oba rodiče. V době dospívání opustil víru a zvolil si vojenskou kariéru. Několik let cestoval po Africe a studoval historii a kulturu Alžíru a Maroka. Ve dvaceti osmi letech prožil konverzi a zatoužil celým svým životem napodobovat Ježíše z Nazareta. Roku 1890 vstoupil k trapistům a zůstal v klášteře sedm let, poté ale odešel do Nazareta, kde žil jako poustevník. Až roku 1900 přijal kněžské svěcení, ale jen o rok později odešel do Alžíru, aby žil s kmenem Tuaregů. Celý zbytek jeho života určovala adorace nejsvětější svátosti a práce v poušti. Roku 1916 byl Charles de Foucauld ve své poustevně zabit. Přestože toužil po bratřích a sestřích, během jeho života se k němu nikdo nepřipojil. Jeho myšlenky zůstaly zachyceny pouze v denících a korespondenci. Až v průběhu dvacátého století začaly vznikat skupiny inspirované jeho spiritualitou. Podle oficiálních stránek *Association Famille Spirituelle Charles de Foucauld* dnes existuje 20 společností se 13 000 členy po celém světě, které vycházejí z jeho spirituality.³⁰ Mezi nejznámější patří Malí bratři Ježíšovi, které roku 1933 založil René Voillaume, a Malé sestry Ježíšovy, které založila roku 1939 Madeleine Hutin.

Vojtěch Kodet ve své práci *Azione e contemplazione nella vita apostolica* uvádí čtyři aspekty života v Nazaretu, které lze najít ve spiritualitě Charlese de Foucaulda a jeho následovníků. Jsou to:

- Hluboký život tvořený pokorou, chudobou, modlitbou a umrtvováním
- Opatřování si živobytí manuální prací
- Stálá a vroucí touha spolupracovat na vykupitelském díle Spasitelově prostřednictvím modlitby a obětování se v lásce (Toto rozhodnutí se vyjadřuje zejména v eucharistické úctě)
- Účinná láska k lidem v přátelství a prostých, lidských vztazích se všemi.³¹

³⁰ Association Famille Spirituelle Charles de Foucauld (2012) [2012-10-26 <http://www.charlesdefoucauld.org>

³¹ KODET, Vojtěch. *Azione e contemplazione nella vita apostolica*. Roma: Edizioni Carmelitane, 2006, str. 203

Charles de Foucauld se stal po své smrti inspirací pro mnoho křesťanů a jeho jednoduchá rada pro záležitosti každého dne: „Co by udělal Ježíš?“ je dnes všeobecně rozšířena. Jeho příklad znamenal pro mnohé oživení křesťanské zvěsti a ukázal směr, jak žít víru, naději a lásku i v nekřesťanském prostředí. Stal se tak inspirací pro řeholníky i laiky, pro poustevníky i obyvatele měst, pro vzdělané i nevzdělané.

Roku 1946 vydala Madeleine Delbrêlová článek *Pourquoi nous aimons le père de Foucauld*, ze kterého je patrný vliv, který měl tento muž na založení skupiny Charité i na její formování. Při jejím ustavení byla snaha „žít jako Foucauld. Nikoli pracovat pro Krista, ale stát se Kristem, abychom činili, co činí Kristus.“³² Snaha podobat se Ježíšovi prací a životem modlitby uprostřed lidí byla Madeleine Delbrêlové blízká. Inspirací, kterou rozvíjela po celý svůj život, bylo spojení kontemplace a apoštolátu, solidarita s prostředím, které nutně od Boha neodděluje, ale naopak učí člověka prožívat Boží přítomnost všude.

V důrazu na odkazování se k evangeliu lze u Madeleine spatřovat ozvěnu napodobování Ježíše u Charlese. Uctívat Krista uprostřed nevěřících, přinášet ho mezi své bratry. Nemít konkrétní program, ale snažit se milovat všechny, být „univerzálním bratrem“ všech. Nežít v klauzuře za zdí, ale nosit si ji s sebou. Přebývat v nitru s Kristem a být otevřen všem. Ve svém článku Madeleine cituje Charlese de Foucaulda „ V každé věci se ptěj: Co by udělal náš Pán? To je tvé jediné pravidlo, ale pravidlo absolutní.“³³ Celá existence skupiny Charité se řídí tímto pravidlem. Madeleine neseписuje žádné regule společného života, žádný oficiální manifest, ale za všech (zejména obtížných) okolností se konfrontuje s evangeliem a s živým Kristem. „Evangelium není kniha historických studií, ale Kristova tvář, která má být napodobována.“³⁴

Charles i Madeleine byli oba konvertité a prožili osobně, že Bůh není bohem filosofů a myslitelů, ale že je živý, že miluje člověka a žádá jeho lásku. Tato zkušenost je vedla k opuštění vlastních tradic, svého prostředí a provázela je na cestě vstříc těm, kteří Boha neznají. Oběma leželo na srdci zvěstování radostné zvěsti a Madeleine se často k tématu věrohodného hlásání evangelia vracela. „Apoštolové kázali a žili tou zprávou. Není to

³² DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*. Montrouge: Nouvelle Cité, 2009, s. 102

³³ Tamtéž, s. 115

³⁴ Tamtéž, s. 129

oddělení kázání a života, slova a příkladu, které způsobuje naši malou schopnost zasáhnout druhé?³⁵

Být apoštolem znamená „zasnoubit se s tím prostředím, jemuž hlásám“³⁶, opustit svoje stereotypy a vydat se na cestu k druhému. Toto opuštění znamená pravou evangelijní a apoštolskou chudobu. Apoštol si neponechává „nic víc a nic míň než evangelium“³⁷. Ono je jeho pokladem, jeho učebnicí a pravidlem jeho života. Madeleine v již citovaném textu o Ch. Foucauldovi vystihuje podstatu jeho poselství takto: „Naučil nás, že když Ježíš řekl □Všichni jste bratři, nechtěl tím říci □Teoreticky jste členové stejné teoretické rodiny□, ale že to znamená: □Pro každého člověka, kterého v životě potkáte, učiňte to, co byste učinili pro svého pokrevního bratra.□ Připomněl nám, že od Ježíšova ukřižování je zákonem království Božího, že všechno vítězství začíná neúspěchem, každá sklizeň zahrabáním zrna, každý život smrtí. Připomněl nám, že Kristova láska není pohodlné a útěšné privilegium, ale úžasné dobrodružství, které se žije viditelně nebo skrytě, ale nikdy ne bez hrdinství.“³⁸

4.1.2. Terezie z Lisieux

Další významnou inspirací pro Madeleine Delbrélovou byla po celý život Terezie z Lisieux. Po svém obrácení Madeleine přemýšlela o vstupu na Karmel. Bylo jí zřejmé, že celým svým životem chce výlučně náležet tomu, jehož lásku poznala,³⁹ a život v kontemplativním řádu ji přitahoval. Jako jediná dcera ale cítila povinnost postarat se o stárnoucí rodiče, a proto s definitivním rozhodnutím vyčkávala. Při četbě evangelia si postupně uvědomila, že není třeba se vzdalovat běžnému životu, že Kristus přišel do tohoto světa a zval ostatní, aby ho následovali. Rozhodla se tedy žít svou vírou a zasvěcení Bohu plně uprostřed světa. „Vybrat si celibát kvůli výlučné lásce k Bohu. Tuto lásku nelze oddělit od potřeby zvěstovat Toho, koho milujeme, aby ho i ostatní milovali. Tato láska vyžaduje, abychom nespatřovali svůj cíl jinde než v Něm a svůj úkol jinde, než v tom co nazýváme ‚kontemplativním životem‘. Myslela jsem si, že takto strávím celý svůj život, do té doby, než jsem potkala otce Lorenza. To on pro mne nechal explodovat

³⁵ Tamtéž, s. 116

³⁶ Tamtéž, s. 117

³⁷ LOEW, Jacques. *Dall'ateismo alla mistica*. Bologna: Edizioni Dehonianne Bologna, 1998, s. 62

³⁸ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 130

³⁹ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 40

evangelium. Místo toho, aby bylo pouze knihou kontemplace, adorace, zjevením Boha, které se má hlásat, se evangelium stalo knihou v rukou církve, která říká jak žít pro kontemplaci, jak žít a kontemplovat, jak žít pro adoraci, jak žít a adorovat, jak naslouchat dobré zvěsti a zároveň ji hlásat. Evangelium se stalo nejenom knihou živého Boha, ale Boží knihou, kterou je třeba žít. Od tohoto okamžiku už pro mne nebylo možné evangelium rozdělovat. Příklady, které nám Ježíš dal, nároky, které vyslovil, jeho skutky a jeho záměry, dvě velká přikázání, z nichž to druhé je tak velké jen proto, že se podobá prvnímu. Již nebylo možné zvolit si život, kde by evangelijní rady nenašly nezbytnou pohotovost a ochotu, kterou láska vyžaduje, k užívání svých vlastních darů.⁴⁰

Přestože svůj život nakonec prožila uprostřed dělníků v Ivry, zůstávala Madeleine stále Terezii duchovně nablízku. Jako na své vzory a zdroje inspirace se často odkazovala právě na ni a na Charlese de Foucaulda. Přestože se navenek jejich životní styly odlišovaly, duchovně si byly blízké. I když Terezie neopouštěla svůj malý klášter v Lisieux, její zkušenost s Boží láskou ji naplňovala láskou k lidem a touhou přinášet jim radostnou zvěst. Tato láska nebyla teorií, ale byla náplní celého jejího života, a nakonec z ní udělala patronku misí. Madeleine žila v ruchu města v domě, kde nebyla ani kaple a o tiché okamžiky bylo v neustálém ruchu třeba bojovat. Její lásku ke všem lidem však vedla stejná láska Boží, která vedla Terezii na Karmelu. Snaha prožívat přítomnost jako Boží království tady a teď, proměňovat všechny činnosti ve skutky lásky, přijímat s láskou ostatní a otvírat jim své srdce i prostý realismus a smysl pro humor tyto dvě ženy spojoval.

Vojtěch Kodet cituje slova Madeleine Delbrêlové, která napsala o Terezii:

„Myslím, že Terezie z Lisieux, patronka misí, prožila úděl, ve kterém byl čas omezený na minimum (dvacet čtyři let života a z nich devět na Karmelu). Její činnost přijala miniaturní rozměr (chór, malé práce v komunitě, pobyt v nemocnici), její hrdinství, které zůstalo pro mnoho očí nepoznané (mnozí si její svatosti nevšimli), misie omezena na pár čtverečních metrů (rozloha kláštera). Naučila nás, že některé podoby efektivity se vymykají našim měřítkům, že viditelnost skutků ne vždy odpovídá jejich hodnotě, že k misím do šířky se musejí také připojit misie do hloubky.“⁴¹

⁴⁰ Tamtéž, s. 40

⁴¹ KODET, Vojtěch. *Azione e contemplazione nella vita apostolica*, citace textu *Ville marxiste et terre de mission* z roku 1957, s. 195

Přestože se životy Charlese de Foucaulda a Terezie z Lisieux velmi lišily, je zřejmé, že Madeleine Delbrêlová u nich našla inspiraci a dokázala ji jedinečně proměnit ve svém životě v podmínkách na hony vzdálených kočovníkům na marocké poušti i klášterní klauzuře. Její životní styl byl autentický, nikoho nekopírovala, a přesto nese tytéž prvky, jaké můžeme nalézt u obou těchto světců. Všichni tři prožili hlubokou vnitřní zkušenost s Boží láskou, kterou nelze oddělit od lásky k lidem. Tato zkušenost je vedla k lásce ke všem bližním bez rozdílu a touze zvěstovat radostnou zvěst o Boží lásce, která proměňuje lidské životy. Opustili své domovy, aby se každý v jiném prostředí stali misionáři Boží lásky. Madeleine tato láska zavedla do ulic chudého Ivry. Svůj život zcela věnovala dělníkům, přistěhovalcům, uprchlíkům, všem, kteří zakoušeli chudobu, ať už jakéhokoliv druhu. Její služba pramenila z hlubokého vnitřního života, z jejího stálého přebývání s Bohem.

V následujících kapitolách je uvedeno několik základních rozměrů spirituality Madeleine Delbrêlové. Jsou to témata, jimž se ve svých spisech často věnovala a ve kterých se spojuje hluboká duchovní zkušenost s praktickým životem.

4.2. Život v Kristu

„Napodobovat Ježíše a následovat ho není retrospektiva evangelia. Není to ani aplikace nějakého systému pro kontemplaci a jednání. Znamená to naučit se od Ježíše, kým je, jak žije a proč žije a pomaloučku, krok za krokem se učit stávat tím, kým je, žít jak On chce a ze stejného důvodu jako On.“⁴²

Po svém obrácení se Madeleine zcela nadchla pro Krista a bylo jí jasné, že zbytek svého života stráví v naprosté oddanosti svému Pánu. Kristus v evangeliích ji oslovil natolik, že se mu svým životem chtěla co nejvíce podobat. Její obrácení nebylo jen radikální změnou názoru, ale setkáním s živým Bohem, kterému podřídila všechny své priority.

Podle Madeleine však křesťan není povolán pouze k tomu, aby Ježíše napodoboval, je povoláván, aby se jím ve svém životě stal. Nestačí, že Kristu určí ve svém životě místo, byť by to bylo místo první, ale nechává, aby Kristus řídil jej. Křesťanské povolání tak získává nový, téměř závratný rozměr. Křesťan se má stávat Kristem ve své době, jeho

⁴² DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*. Paris: Centurion, 1991, s. 52

slova a činy mají být Kristovými činy, kterými nadále miluje své bratry tady na zemi. Nikdo jiný než křesťané nemůže Ježíše do světa vnášet. Je zodpovědností všech, bez ohledu na jejich konkrétní stav či zaměstnání, aby tento rozměr ve svém životě uskutečňovali.

„Kristovo pokolení se pozná podle podobnosti s Kristem, která bude u některých více patrná v jednom aspektu a u jiných v druhém. Nejsou to skutky samy o sobě, které vyprodukuje tuto podobnost, nebo takový či onaký způsob života. Je to způsob bytí a jednání, které pochází ze srdce poučeného, vychovávaného a obráceného Kristem.“⁴³

V tomto směru Madeleine nerozlišuje mezi laiky a osobami zasvěcenými. Jejich povolání je stejné, projevuje se různými druhy služby. Madeleine měla velkou úctu k řeholníkům a kněžím. S mnoha z nich se znala a zvláště po návštěvě Říma zdůrazňovala potřebu modlit se za představené církve.⁴⁴ U laiků však spatřovala stejnou vznešenost povolání stávat se Kristem pro své okolí.

Důležité je, že podobnost s Kristem není individuální záležitostí křesťana. Křesťanské svědectví je vždy záležitostí společenství. V Madeleinině pojetí se objevuje výraz Christ-Église (Kristus-církev), který vyjadřuje prvotní smysl církve být ve svém celku pokračováním Ježíšova díla na zemi. Znovu se zdůrazňuje odpovědnost každého pokřtěného a zároveň povědomí o celku církve, od které se křesťan nemůže distancovat.

„Svým křtem vyměnil křesťan svoji svobodu za Kristovu svobodu. Je svobodný, protože Kristus je svrchovaně svobodný, ale už si nemůže vybrat jiný životní stav než ten Kristův, ani jiné jednání, ani jiné smýšlení. To je stav živé víry. Víra je pro něj skutečností, kterou může jen přijmout. Tím životním stavem je být Božím dítětem v Kristu spolu se všemi bratry, kteří jsou v Kristu. Před Bohem a před světem, v Bohu a ve světě je spolu s ostatními Kristem. Christ-Église (Kristus-církev) je úplným Kristem, to je stav, se kterým nic nenadělá. Tím jednáním není jen nějaká drobná soukromá záležitost. Křesťan je spojen s neustálým konáním samotného Boha, se svatou historií, historií církve, historií Božího města. Je na něm, aby učinil své gesto, ale to není ničím jiným, než záchvěvem neustálého a univerzálního elánu Ducha svatého. Ze všech stran je obklopen ostatními, kteří jeho gesto připravují, doplní a dokončí... Tento životní stav, jednání a smýšlení jsou Kristovým dílem, jeho prací, jíž je spása světa.“⁴⁵

⁴³ Tamtéž, str. 49

⁴⁴ DELBRÊL, Madeleine. *Noi delle strade*, s. 136

⁴⁵ DELBRÊL Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 181

4.3. Život v Duchu

„Žít z Krista znamená vydat se Duchu svatému, znamená stát se životem.“⁴⁶

Pro spiritualitu Madeleine Delbrêlové je charakteristickým vztah k Duchu svatému. V něm křesťan dostává a žije svou víru, skrze něj se otvírá životu a nechává se proměňovat do Kristovy podoby.

Vést duchovní život, nechat se přetvářet do Kristovy podoby, znamená dávat se k dispozici, otvírat se lásce, ale především znamená přijmout dar. Tento proces vyžaduje námahu, úsilí a spolupráci člověka, v posledku je však darem, působením Božího ducha.

Pro Madeleine nebylo křesťanství statickou záležitostí, ale osobním vztahem k živému Bohu, který vtahuje člověka do dynamiky lásky. „Duch svatý k nám nepřichází proto, aby odpočíval.“⁴⁷ Křesťan je povolán k životu, nemá být strnulým, nemá ulpívat na stereotypech, ale zároveň se nemá dát strhnout k prázdnému aktivismu. Je to právě Duch svatý, který člověka oživuje, který ho činí pohotovým ke změně, činí lidské srdce flexibilním v lásce, činí člověka tvořivým. Lidská přirozenost má sklon se uzavírat sama do sebe a žádat od ostatních, aby jí sloužili. Duch svatý člověka vede opačným směrem. Vede ho po cestě k druhým lidem. „Duch v neustálém sebedarování říká: □Běž...běž□. Duch otevírá, proniká do hloubky, dává propuknout životu.“⁴⁸

Životní styl skupiny Charité byl nesen právě touto dynamikou. U jejího zrodu stála touha sloužit Bohu tak, jak bude třeba, bez předem připravených programů, strategií a vytčených cílů. Být pozorný k jeho vedení a nasadit tvořivě své síly k lásce. Tato otevřenost se projevovala i v mezilidských vztazích. Madeleine neváhala překračovat hranice dobových klišé. Po příchodu do Ivry byla šokována segregací, do jaké se místní křesťané sami uzavřeli.⁴⁹ Její víra ji naopak vedla k ostatním bez rozdílu jejich přesvědčení. Právě její hluboká zakotvenost v Bohu a její otevřenost Duchu svatému jí umožnila setkání s komunisty. Umožnila jí přijmout je v jejich jinakosti právě proto, že její víra stála na osobním vztahu s Kristem, že si byla jista svým povoláním a zejména Boží láskou. Rozhodnutí nechat se vést Duchem a zcela se spolehnout na Boží

⁴⁶ DELBRÊL Madeleine. *Indivisible amour*, s. 42

⁴⁷ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 40

⁴⁸ Tamtéž, s. 41

⁴⁹ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, str.60

prozřetelnost bylo od počátku základní charakteristikou spirituality Madeleine Delbrêlové i skupiny Charité. V průběhu let se to mohlo zdát utopíí. Nezajištěnost celé skupiny přinášela obavy o její status i pokračování. Po období nejistoty se však potvrdilo, že právě tento rozměr je jejím charismatem. Absence předem stanovených struktur se může zdát ústupkem, ale ve skutečnosti znamená náročnost. Je výzvou k neustálé bdělosti vůči Božímu vedení, je neustálou výzvou neustrnout, ale být zapojen do dynamiky lásky, v níž se Bůh dává světu.

Madeleinina otevřenost Božímu Duchu a její utváření života podle jeho vedení se shodují s voláním papeže Jana XXIII. po nových letnicích a s důrazem, který na život v Duchu svatém a z Ducha svatého položil II. vatikánský koncil v čele s Pavlem VI. Touha po životě v Duchu se neobejde bez poctivé modlitby, proto Madeleine vyzývala své přátele: „Žijme stále více a více ve ztišení. Tam ho (Ducha svatého) nalezneme, tam on očistí naše myšlenky od toho, co je umělé, tam proseje naše slova a okoření je svou solí a svým olejem a tam nám také utvoří nové srdce. □Srdce z masa□, které má nahradit naše srdce z kamene. To srdce, které se má □rozletět na kousky□, místo toho, aby zůstalo uzavřené a nesdílné. Srdce vášnivé a nakažlivé láskou.“⁵⁰

4.4. Některé prorocké aspekty spirituality Madeleine Delbrêlové

V následujících kapitolách se budeme podrobněji zabývat nejcharakterističtějšími rysy spirituality Madeleine Delbrêlové. Vedle osobního vztahu ke Kristu a otevřenosti Duchu svatému jsou to témata spojující hluboký duchovní život s každodenním praktickým životem.

Příklad Madeleine Delbrêlové je ukázkou toho, jak lze skloubit mystickou zkušenost s všedním životem práce a vztahů. Je inspirací pro spiritualitu laiků v různorodých prostředích, neboť umožňuje rozvíjet jednotu života modlitby a práce ve světě a znovu oživuje a připomíná důstojnost laického způsobu života.

4.4.1. Láska k bližním

⁵⁰ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 42

„Opravdu milovat znamená dávat sebe sama druhému, aby se mohl stát více sám sebou.“⁵¹

Už bylo řečeno, že ve spiritualitě Madeleine Delbrêlové se ozývá inspirace svatou Terezií z Lisieux (1873-1897) a Charlesem Foucauldem (1858-1916). Přestože oba byli řeholníci, stali se inspirací pro Madeleine, která řeholnicí nebyla. Její láska se projevovala v každodenních záležitostech, ve všedním životě. Navenek se podobala svým sousedům, ale v hloubce zůstávala spojena v tichu se svým Pánem. Spolu s Charlesem Foucauldem ji spojovala touha napodobovat práci Ježíše skrytého, sdílet svůj život s chudými a nijak se od nich neodlišovat. V propojení práce a modlitby, která pramení v tichu, v pozornosti ke všedním záležitostem a otevřenosti bližním, v touze konat malé věci s velkou láskou můžeme vidět inspiraci příkladem svaté Terezie z Lisieux i svaté Terezie z Avily.

Pro Madeleine neexistovalo oddělení lásky, modlitby a činnosti - jako bychom se mohli modlit a nejednat, nebo naopak jednat a nemodlit se. Základní zkušeností života Madeleine Delbrêlové bylo poznání Boží lásky, které vede člověka, aby na lásku odpovídal modlitbou a jednáním. Boží láska pro ni nebyla záležitostí pro privilegované. Bůh miluje všechny stejně, křesťany jako komunisty. Křesťan se liší tím, že o této lásce ví a je tímto poselstvím nabit, tak jako je drát nabit elektrickým proudem, tedy proto, aby ho předával dál.⁵²

Madeleine se neustále stavěla proti křesťanství prožívanému jako společenský stav, jako status, jako vnější odznak, který si připíná na klopou. Křesťanství pro ni bylo naopak procesem, stálým koloběhem života. Ve své knize *Misionáři bez lodi* říká: „Myslíme si, že když lidé věří v Boha, je vše v pořádku. Bůh ale přece neřekl „věř“, nýbrž „miluj“. – Miluj Hospodina svého Boha... Mk 12, 29-30⁵³ Láska vede člověka vždy dál, vstříc k druhým, k překračování hranic, k přijetí. Zněla-li slova příliš vzletně a prázdně, Madeleinin smysl pro realitu se vždy ozval. Láska není povznášející rozjímání, ale realita každého dne. „Bylo by pro nás snazší, kdybychom u lidí nejdříve našli něco, čím jsou nám sympatičtí, a pak je milovali. Po nás se však vyžaduje přesný opak.“⁵⁴ Křesťan je povolán nevybírat si mezi těmi, které má milovat. Jeho láska se má podobat té Kristově a

⁵¹ Tamtéž, s. 76

⁵² DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 21

⁵³ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008, s. 63

⁵⁴ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 81

má z ní čerpat. Je snadné ji nahradit lidskými vynálezy, jakými jsou filantropie, altruismus či solidarita. Madeleine však nekompromisně připomíná, že: „Lásce se učíme jedině v Ježíšově srdci a v chartě jeho srdce, kterou je evangelium.“⁵⁵

Dynamika lásky není poklidnou cestou za slunečného dne, někdy znamená úsilí a boj, znamená neustálé obrácení: „Aby naše srdce bylo schopné milovat, je třeba, aby bylo Kristem stále proměňováno. Skrze tuto konverzi a během ní, pravděpodobně až do konce našeho života, bude muset snášet jednak omezení, jednak neobjektivnost, a pak také chyby naší lásky. Jedni budou bojovat proti sentimentalismu, který není láskou, druzí proti tvrdosti, která s láskou také nejde dohromady, a další budou bojovat střídavě s oběma, podle toho, jak se budou snažit vyhnout jedné slabosti a upadnou do druhé.

Proto se setkáváme s křesťany, kteří se snažili zpevnit své příliš měkké srdce, a učinili ho tvrdým. A s jinými, kteří se snažili zjemnit tvrdé srdce, a učinili ho měkkým. A to až do dne, kdy se dozvedí o Kristu a přijmou od něj srdce, které nebude ani tvrdé, ani měkké, ale jemné. Jemné srdce je schopné milosrdenství ke všem lidem, včetně nás samotných... Pokřtěná něžnost zůstane něžností a stane se milosrdenstvím. Ježíš je úplně celý právě takovou něhou. Je něhou ke všemu, co je krásné a dobré, protože je Božím stvořením, ale současně také milosrdenstvím; srdcem, které zná bídu stvoření, nemocného hříchem a zpusťšeného zlem.“⁵⁶

Taková láska, která zná své slabosti a má zkušenost s Božím milosrdenstvím, je povolána milovat ostatní, chudé, nemocné, protože ví, že i ona sama je chudá. Dokáže odpouštět, protože sama žije z odpuštění, je milosrdná, protože i jí se dostalo milosrdenství.

Zkušenost s Božím milosrdenstvím vede křesťana po cestě, na které dokáže přijmout i utrpení a proměnit ho v dar. „Mimo kříž není láska možná a Bůh nám dává právo trpět právě proto, že chce, abychom ho milovali.“⁵⁷

Setkání s láskou Boží vedlo Madeleine od absurdity života (formulované v článku *Bůh je mrtev* z roku 1922) k radosti z Boha, k darování sebe sama, k životu služby a lásky ke všem, se kterými se setkala. Její víra se projevovala výrazně skrze činy, otevřeností pro všechny a velkorýsým srdcem. Znamenala říkat pravdu, i když to nebylo nejpohodlnější, znamenala být ochoten stále začínat znovu a nelpět na tom, čeho již bylo dosaženo.

⁵⁵ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 61

⁵⁶ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 84

⁵⁷ DELBRÊLOVÁ Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 66

4.4.2. Evangelium jako pramen života

„Evangelium není jako jiné knihy. Je jako rendez-vous, které si Kristus dává s každým z nás až do konce časů. Je to intimní a konkrétní setkání dvou osob, dvou srdcí.“⁵⁸

Pokud jde o vztah k evangeliu, jedním s určujících momentů bylo pro Madeleine setkání s otcem Lorenzem. Tento kněz uměl pro evangelium nadchnout, a to nejen pro jeho četbu a rozjímání, ale zejména pro jeho uplatňování v životě. Hluboký vztahu k evangeliu se posléze stal jedním z pilířů její spirituality.

„Nemůžeme se setkávat s Ježíšem, abychom ho poznávali, milovali a napodobovali, bez konkrétního, stálého a vytrvalého, houževnatého odvolávání se na evangelium a aniž by se odvolávání na něj stalo důvěrnou součástí našeho života.“⁵⁹

V této krátké citaci lze najít základní linie, které se promítají do celé spirituality Madeleine Delbrêlové. Těmito akcenty jsou: osobní setkání s Ježíšem, poznávání jeho života v evangeliu, láska k lidem a napodobování Kristova příkladu.

V první řadě jde o osobní setkání s Ježíšem. Křesťanství má pro ni ryze osobní rozměr, není jen příslušností k nějakému světonázoru či zařazením se mezi „slušné lidi“. Osobní vztah křesťana k Ježíši Kristu se projevuje v několika rovinách: poznávání, lásce a napodobování. Rozum je **Božím darem** a Madeleine zdůrazňovala, že při pěstování víry by jím křesťané neměli opovrhovat. Prosté užití rozumu je samo o sobě požehnáním. „Pokud pohrdáš rozumem, nectíš milost. Ale jestliže Pán chce, aby v něj věřili ti, kterým dal dar víry, chce také, aby vše lidské mu vzdávalo chválu a bylo mu podřízeno v lásce. Nechce, aby naše inteligence byla nezaměstnána a náš rozum se vzdával funkce. Chce, aby mu obě mohutnosti vzdaly chválu a byly schopny ho ctít.“⁶⁰ V evangeliích se tedy křesťan setkává s Ježíšem a poznává ho. Poznává jeho slova, jeho jednání, jeho reakce, jeho vztah k Otci a k lidem (jeho současníkům, rodině, sousedům, přátelům i nepřítelům). V evangeliu vidí jeho lásku, jeho soucit a péči. Vidí Ježíše vycházet k nemocným, dotýkat se společensky vyloučených, oslovovat osamělé. Vidí ho na cestách, na oslavách s přáteli, ale i při modlitbě.

⁵⁸ DELBRÊL M. *Indivisible amour*, s. 53

⁵⁹ Tamtéž, s. 47

⁶⁰ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 32

Na základě tohoto setkávání s Ježíšem v evangeliu se křesťan učí svého Mistra napodobovat. Jeho poznání a láska se mají projevovat k konkrétních postojích a skutcích. Mají se odrážet v jeho vztazích v rodině, se sousedy, s přáteli i nepřáteli. Učí se vycházet k potřebným, učí se modlit.

Toto odvolávání se na evangelium je konkrétní, není to tedy pouhé teoretické cvičení rozumu. Není záležitostí nálady či okamžiku, je trvalé, provází křesťana celý život. A nakonec je houževnaté, tedy vyžaduje úsilí, rozhodnost a vytrvalost. Odvolávání se na evangelium je prací na celý život. Výsledkem je, že se stává důvěrnou součástí křesťanovy bytosti a křesťan se tak připodobňuje svému Mistru.

Z výčtu všech aktivit, jimž se Madeleine věnovala, z jejího nasazení a připravenosti být ku pomoci by se mohlo zdát, že těžiště jejího života bylo v neustálé aktivitě. Madeleine však velmi ostře rozlišovala mezi aktivizmem a skutky lásky. Láska se rodí z modlitby, z přebývání s Kristem, není pouhým hromaděním skutků „Je to nezdravá láska k druhým nebo přílišná láska k sobě, které z nás činí aktivisty nebo neklidné lidi“⁶¹ Madeleine byla pohotová měnit své plány a reagovat na danou situaci, ale ne bez rozmyslu. Těžištěm jejího života byl vztah s Bohem, živený pravidelnou modlitbou, každodenním slavením mše svaté a četbou evangelia. Její láska, projevovaná každodenně v jednoduchých gestech pozornosti k ostatním, vycházela ze ztišení a neustálé konfrontace s evangeliem. Knihy evangelií zaznamenaly Ježíšova slova, jeho postoje, reakce a skutky. Madeleine byla přesvědčena, že se k nim nemá přistupovat jen jako ke zdroji poučení a intelektuální reflexe, ale jako k praktické příručce. „Ten, kdo přijme jedno slovo od Pána a dovolí, aby se naplnilo v jeho životě, zná z evangelia víc, než ten, jenž se soustředí výhradně na abstraktní meditaci či historickou úvahu. Evangelium není pro ty, jež vyhledávají pěkné myšlenky. Bylo napsáno pro učedníky připravené poslechnout.“⁶²

Křesťan se má podobat Kristu, jeho život je pokračováním Ježíšova života na zemi. V evangeliu lze tedy vidět vzor toho jak jednat, jak se modlit a rozhodovat. Není třeba přílišných výkladů ani erudice. Spíše je třeba mít pokornou duši, která věří, doufá a poslouchá. V dobách nejistot a otázek Madeleine vždy brala do ruky evangelium a povzbuzovala též ostatní, aby našli odpověď při jeho četbě. „Evangelium není kniha

⁶¹ Tamtéž, s. 43

⁶² DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 157

archiválií, ale kniha života.“⁶³ Má-li se křesťan otvírat Bohu, růst v lásce, být plný života a přinášet život ostatním, je nezbytné, aby byl spojen se zdrojem tohoto života. Aby každodenně chodil a čerpal tam, kde ho lze najít – v modlitbě a evangeliu. Madeleine ráda přirovnávala modlitbu k jídlu. Mám hlad? Jdu, vezmu si chléb a nasytím se. Toužím po plném životě s Bohem? Jdu a modlím se k němu. Rozjímám evangelium a čerpám ze setkání s Kristem.

Život křesťana se stává evangeliem a on sám nositelem Krista. Evangelium se od četby o tom, co se událo před staletími, proměňuje v aktuální život křesťana dnes, stává se jeho životem. A tak se prokazuje, že je živé, má moc přivádět Krista do naší současnosti. „Když držíme ve svých rukou evangelium, měli bychom myslet na to, že v něm přebývá Slovo, které se v nás chce stát tělem. Které se v nás chce zabydlet, aby se jeho Srdce zabydlelo v našem a jeho Duch pronikl našeho ducha, abychom ho nechali znovu ožít na jiném místě, v jiném čase a v jiné lidské společnosti.“⁶⁴

4.4.3. Život modlitby uprostřed světa

„Pokud věříš, že Pán žije s tebou, všude, kde máš prostor k životu, máš i prostor k modlitbě.“⁶⁵

Madeleine Delbrêlová nedělila svůj život na modlitbu a práci. „Víme, že vše, co konáme, je velmi malé, a vše, co koná Bůh, je velmi velké. To nás uklidňuje, když máme konat... Protože shledáváme lásku za dostatečné zaměstnání, nezatěžovali jsme se rozdělováním skutků na modlitbu a činnost. Modlitba je činnost a činnost je modlitba.“⁶⁶

Duch modlitby provázel její každodenní konání. To ale neznamenal, že by si nevyhradila čas pouze na modlitbu. Naopak, setrvání v tichu pro ni bylo důležité, tak jako pravidelná četba evangelia, modlitba breviáře i každodenní účast na mši svaté. Modlitba soukromá i společná byla základem, od kterého se odvíjelo celé prožívání dne.

V době života Madeleine Delbrêlové nebyvalo zvykem, aby se laici modlili breviář. Ten nebyl přeložen do moderních jazyků a modlitba hodin byla vyhrazena pouze řeholníkům. Přesto Madeleine povzbuzovala své přátele k modlitbě breviáře. Roku 1947

⁶³ DELBRÊL, Madeleine. *Le Moine et le Nageau*. Montrouge: Nouvelle Cité, 2006, s. 193

⁶⁴ LOEW, Jacques. *Dall'ateismo alla mistica*, s. 63

⁶⁵ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 60

⁶⁶ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 28

napsala text *Liturgie et la vie laïc*, kde se zabývá účastí laiků na modlitbě breviáře i jejich účastí na eucharistické liturgii. Skloubit všední život s účastí na liturgii ve farnosti nebylo vždy jednoduché. Pro Madeleine to však nejsou dva oddělené světy, ale patří k sobě. Přestože laik kvůli svým povinnostem nemůže dodržet přesný čas modlitby breviáře či ji celou dokončit, nemusí se jí vyhýbat. Může v duchu zůstat spojen s tisíci řeholníků, kteří se modlí spolu s ním, může je nechat dokončit tu část modlitby, kterou už nestihl. „Breviář je vynikající pro řeholníky, kteří tráví mnoho času v chóru, ale pro lidi, jejichž každodenní život je přetížen prací a napětím, je už méně vhodný... Pro nás se bude tato klidná modlitba odehrávat často spíše uprostřed hluku a ruchu. Možná bude dokonce jejím úkolem tento hluk a ruch zklidnit... Myslím, že pro mnohé lidi, jejichž každodenní život je plný aktivity, je prospěšné nedělat si ohledně breviáře velká předsevzetí... Máme chvíli čas? Je devět hodin? Vezměme Primu. Cestujeme? Pomodleme se nešpory... ruku v ruce s celou církví, s Kristem, se světem. A pokud naše duše najde v nějakém verši studnu živé vody, dejme jí čas se napít... a jestli nebudeme moci dokončit, vzpomeňme si s láskou na ty, kteří ji dokončí za nás.“⁶⁷ Tato prostá doporučení vycházejí z velké vnitřní svobody a učí vědomí sounáležitosti s celou církví. Ranní modlitba v metru cestou do práce i chvály v klášterním chóru jsou obrácením se dětí ke svému Stvořiteli, jsou hlasem sourozenců v Kristu, kteří každý na svém místě volají ke svému Pánu.

Podobně se lze připojit i ke slavení eucharistie. Ne každý laik se může ve všedních dnech účastnit bohoslužby ve farním kostele. To ale neznamená, že je od farního společenství odloučen. Svůj den může celý trávit jako účast na Kristově oběti. Připojovat svoje Kyrie a své Gloria v práci, při setkávání s lidmi, při odpočinku. „Tyto (mešní) modlitby, které naše paměť zaznamenala, získávají jedinečnou hodnotu, když je přimícháme k jednoduchým gestům našeho života.“⁶⁸ O několik let později se II. vatikánský koncil zabýval účastí laiků na liturgii a vyjádřil se velmi podobně. „Všechny jejich (laiků) skutky, modlitby a apoštolská činnost, manželský a rodinný život, každodenní práce, odpočinek duševní i tělesný, jsou-li konány v Duchu, ba i těžkosti života, jsou-li snášeny trpělivě, stávají se duchovními oběťmi Bohu milými skrze Ježíše Krista; jsou zbožně přinášeny Otci zároveň s obětí těla Páně při slavení eucharistie. Takto i laici zasvěcují Bohu svět, když všude jednají svatě jako ctitelé Boha.“⁶⁹

⁶⁷ Tamtéž, s. 145

⁶⁸ DELBRËL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 140

⁶⁹ LG 34

Takto prožívaná liturgie vychází z hlubokého vztahu s Bohem a jeho církví. Sjednocuje křesťany v jedné čtvrti, městě, na celém světě ve vědomí, že patří všichni k sobě jako děti jedné rodiny, jako děti jednoho Otce. Tento postoj vede k překonávání rozdílů mezi různými životními stavy, ke smíření nesrovnalostí, k pokornému a radostnému prožívání dne uprostřed malých či velkých povinností.

4.4.4. Ticho a samota

„Nesnaž se mlčet, ale poslouvej.“⁷⁰

Prožívat každý den v duchu modlitby může křesťan díky prostoru ticha, ze kterého čerpá jako ze studny. V tichu naslouchá svému Pánu, v tichu se tříbí jeho slova, jeho vztah k druhým. Ne každý křesťan je poustevník, ale každý člověk je sám. Nemusí odcházet na poušť, ale může prožívat svoji samotu jako výsostný prostor pro setkání s Bohem. Madeleine učila všimnout si malých prostorů ticha během dne a proměňovat je v modlitbu. Cesta pro nákup, chvíle v kuchyni či při úklidu nemusí být jen mechanickými záležitostmi, ale časem naplněným modlitbou, časem přebývání v tichu s Bohem. „Naše maličké samoty jsou stejně velké a stejně povznášející, stejně svaté jako všechny pouště světa. Jsou obydleny stejným Bohem. Bohem, který činí samotu svatou.“⁷¹

Láska k tichu ať však není překážkou lásce k lidem. Pro Madeleine ticho „znamená někdy mlčet, ale vždycky znamená naslouchat.“⁷² A neruší ho mluvení, ale sobectví.

Jak ticho, tak i samota tedy slouží lásce. Učí vnímat Boží přítomnost, umět mluvit přiměřeně a v pravý čas. Ticho je přítomnost Božího slova. Když zní, zůstáváme v tichu. „Opravdová samota není nepřítomnost lidí, ale přítomnost Boží.“⁷³ Je to skulina, kudy do světa vstupuje Bůh. Ticho a samota jsou důležitou součástí života křesťana, ale nejsou samoúčelné. Samota vždy znamená určité opuštění, ale ne uzavření se do sebe. S typickým Madeleininým smyslem pro realitu připomíná její fiktivní hrdina Alcide

⁷⁰ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 24

⁷¹ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 163

⁷² DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 166

⁷³ Tamtéž, s. 162

křesťanům milujícím samotu: „Pokud sis zamiloval poušť, nezapomeň, že Bůh dává přednost lidem.“⁷⁴

Modlitba, přebývání s Božím slovem o samotě a tichu má tedy svůj původ i cíl v lásce. Jen ten, kdo poznal Boží lásku vůči sobě, s ním touží přebývat. Ten, kdo poznává Boží lásku k lidem, se sám učí vycházet ze svého sobectví, otevírat se a milovat. Jeho modlitba se stává přímluvou, jeho skutky darem. Pro Madeleine Delbrêlovou je křesťan tím, který do světa přináší úctu k Bohu. Jeho hlas chvály a modlitby je nezastupitelný, neboť jen ten, který se s Bohem setkal a přijal ho do svého života, mu může vědomě prokazovat úctu. Má svoji modlitbu vnášet do všech míst, kam přijde, aby i tam byl veleben Bůh. Má se modlit za své bližní s láskou a s vědomím, že to je jeho služba, ve které ho nikdo jiný nezastoupí. „Nehleď na své bratry proto, abys je soudil, dívej se na ně, aby ses za ně modlil.“⁷⁵

V životě Madeleine Delbrêlové se tedy prolíná láska k Bohu s láskou k člověku, modlitba se službou. Zakotvenost v realitě všedního dne i v realitě Božího království, jež je zároveň na výsostech i mezi lidmi.

4.4.5. Poslušnost

„Dát Bohu vše v zásadě znamená přijmout svobodným srdcem místo, které nám ve svém velkém světě určil.“⁷⁶

V tradičním porozumění se poslušností míní hlavně poslušnost vůči představeným v řeholních společenstvích či vůči církvi obecně. Pro Madeleine Delbrêlovou byla poslušnost důležitým rozměrem duchovního života. Vztahovala se nejprve k Bohu, a pak k jeho prostředníkům (církvním představeným), ale i k životním okolnostem, které chápala jako projev jeho vůle.

Mezi jejími texty je doložena i modlitba odevzdání, která byla napsána v době Madeleinina obrácení a nese datum 29. 3. 1924: „Chci to, co chceš Ty, bez toho, abych se ptala, jestli mohu, jestli se mi to líbí, bez toho, abych se ptala, zda to chci.“⁷⁷ Je zřejmé, že provázela Madeleine po celý život, neboť v době krize kolem ukončení činnosti

⁷⁴ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 61

⁷⁵ Tamtéž, s. 31

⁷⁶ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 31

⁷⁷ LOEW, Jacques. *Dall'ateismo alla mistica*, s. 32

Mission de France se k ní znovu vrátila - na lístku přibylo nové datum 29. 3. 1954. I z této drobné události vyplývá, že odevzdání se Bohu v poslušnosti není statickou záležitostí vykonanou jednou provždy. Poslušnost je cesta, po které se kráčí každý den. Někdy je třeba o ni dokonce zápasit. Je to cesta, na které křesťan poznává Boha a učí se mu důvěřovat, učí se být k dispozici. Znamená také opouštění svých vlastních představ a bdělost vůči Božímu vedení.

„Víra nás činí účastnými způsobu, jakým Bůh zná sám sebe. Tato víra nebude zcela živá, pokud neztratíme (po kouskách, nebo krizí) způsob, jakým si my myslíme, že Boha známe. Tuto ztrátu si nemůžeme sami vyrobit. Možná ji Pán vymyslí pro každého z nás.“⁷⁸

Poslušnost nesmí zůstat v úrovni slov, ale osvědčuje se životem. Pro Madeleine byli jejími „představenými“ ti, se kterými se každodenně setkávala, lidé v práci i sousedství. Oni byli z Boží vůle Ti, kterým měla věnovat svou lásku. Být poslušným znamená také přijmout životní okolnosti či svůj zdravotní stav.

Cvičení v poslušnosti není samoučelné, jeho smyslem je stát se pohotovými k lásce. „Ctnosti nemají jiný důvod k existenci než jako nádoby lásky. Když vykonáme skutek ctnosti, který není naplněn láskou, mineme se cíle. Vnější poslušnost není ničím, je pouhou disciplínou, ale ne láskou. Poslušnost je chuť být v Božích rukou. Stejně tak pokora... je touhou zůstat skryti v našich skutcích, které budou přesně tím, čím mají být, a v důsledku toho nebudou přitahovat pozornost. Tato touha zůstat ve skrytosti by se měla proměnit v radost, když jsme nepoznání. Ponoření se do smrti Kristovy. Nikdy nezmezíme, když nás budou považovat za to, co nejsme. Touha zůstat skrytí by měla být nezbytným důsledkem působení lásky Boží. Boží láska, když hoří, nechává popel, a tím je pokora.“⁷⁹

Být věrným křesťanem znamená aktivně přijímat Boží vůli ve svém životě, umět dešifrovat jeho lásku v naší každodennosti. Poslušnost je pro Madeleine tancem v Božím náručí, znamená oddat se melodii jeho Prozřetelnosti, nechat se jí vést. Opravdová poslušnost není pořadovým cvičením, vyznačuje se lehkostí a radostí, znamená otevřenost ke změně, otevřenost k životu.⁸⁰

⁷⁸ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 32

⁷⁹ Tamtéž, s. 40

⁸⁰ DELBRÊL, Madeleine. *Humour dans l'amour*, báseň Bal d'obeissance, Montrouge: Nouvelle Cité, 2005, s. 27

4.4.6. Misie – povolání k evangelizaci

„Nemůžeme evangelizovat, pokud si již neuvědomujeme, že my sami jsme evangelizováni, že my sami jsme přijali dobrou zprávu, která nám byla dána... Neohlašujeme dobrou zprávu, protože evangelium už pro nás není novinou: zvykli jsme si na něj, je to stará novina.“⁸¹

Intenzivní prožitek konverze ovlivnil Madeleine Delbrêlovou na celý život. S vděčností si uvědomovala dar víry a také svůj dluh vůči ostatním. Vyzývala všechny k revizi víry, která by jim ukázala zažitá stereotypy a oživila jejich osobní vztah s Bohem. Jedině na základě osobně prožitého setkání s Božím milosrdenstvím se křesťan může stát misionářem, může zatoužit sdílet tuto radost s ostatními. V textu *Celui qui me suit ne marche pas dans les ténèbres* z roku 1948, který se věnuje důležitosti evangelia v životě křesťana, Madeleine píše: „Je třeba prožít naši ztracenost, abychom zatoužili být spaseni.“⁸²

Téma hlásání evangelia se pro Madeleine Delbrêlovou nezužovalo pouze na misii v dalekých zemích mezi národy, kam křesťanství ještě neproniklo. Roku 1943 napsala text nazvaný *Misionáři bez lodi*, který věnovala svaté Terezii z Lisieux, patronce misii.⁸³

V textu se objevují myšlenky, které formuloval II. vatikánský koncil až o dvacet let později. Madeleine prorocky tvrdí, že všichni pokřtění jsou povoláni, aby byli zvěstovateli radostné zvěsti o vykoupení v Ježíši Kristu. Podobně později dekret *Ad gentes* hovoří o tom, že nestačí, aby křesťané byli ve společnosti pouze přítomni a dávali příklad, ale že: „křesťanský lid se ustavuje a je přítomen k tomu, aby svým nekřesťanským spoluobčanům hlásal slovem i skutkem a pomáhal jim k plnému přijetí Krista.“⁸⁴ Misionářská spiritualita tak není úzkou specializací některých zvláště povoláných, ale základním rozměrem života každého křesťana.

Přijetí tohoto rozměru do svého života znamená osobní zkušenost s Bohem a také přijetí církve za vlastní. Madeleine se od církve nikdy nedistancovala, přestože s mnoha věcmi nesouhlasila. V jejím pojetí nelze oddělit Ježíše a jeho církev. Ta je pokračováním

⁸¹ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*, s. 127

⁸² DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 155

⁸³ Jeho části byly publikovány roku 1966. Celý pak vyšel poprvé až v roce 2000 a v češtině roku 2008, DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*

⁸⁴ AG 15

Kristova života na zemi a každý křesťan je povolán, aby se na tomto pokračování na svém místě podílel: „Jsme to my, kdo může zpřítomňovat církev v této zemi. My můžeme posunout její hranice. Jestliže církev na tolika místech chybí, jestliže je odloučená od toho, co hledá, je to proto, že ji zrazujeme. My, kteří jsme církví, ji nepřinášíme tam, kam jdeme, a nejdeme tam, kam ona chce jít. Být misionářem znamená přijmout věc církve za svou, aby v nás došla až do končin země.“⁸⁵

Zároveň je také zřejmé, že misijním územím se může stát jakékoliv místo. Nejen vzdálené země, ale i prostředí běžně považované za křesťanské, odkud se živá víra vytratila. Či prostředí nově ateistická, jakými byla v době života Madeleine Delbrêlové například francouzská dělnická předměstí, kde se určujícím myšlenkovým směrem stal komunismus.

„Zřejmě proto, že jsme Francii nepokládali za „misijní území“, nenapadlo nás vyjít do misií tady, uprostřed polí, v této vesnici, v této naší čtvrti. Lidská společenství čekala na své apoštoly: těmito apoštoly jsme měli být my a my jsme zatím spoléhali na druhé.“⁸⁶

Nicméně Madeleine si byla vědoma, že pouhá horlivost k hlásání radostné zvěsti nestačí. Od počátku dvacátého století se ve Francii i v jiných evropských zemích rozmáhaly myšlenky takzvané Katolické akce, hnutí pocházejícího z Itálie, které aktivizovalo laiky. Ve Francii se tak dělo též prostřednictvím hnutí Mission de France, které dal do pohybu ve čtyřicátých letech kardinál Suhard. Toto hnutí se vyznačovalo velkým osobním nasazením pro evangelizaci mezi mladými, zejména v dělnických a venkovských prostředích.

Madeleine upozorňovala na potřebu otevřenosti Duchu svatému, který jediný uschopňuje křesťany k pravdivému hlásání, a vyzývala ke stálé konfrontaci s Božím slovem. Jen ono samo má moc oslovovat a proměňovat lidské životy. Křesťan není tedy v první řadě nějaký agitátor, ale člověk hluboce proniknutý Kristovým Duchem. „Nemůžeme být misionáři, aniž bychom v sobě přímo, široce a srdečně přijali Boží slovo, evangelium. Toto slovo bytostně tíhne k tomu, aby se stalo tělem, aby se v nás stalo tělem. Ale nepleťme se. Je opravdu obtížné přijmout do sebe toto poselství neporušené. Proto je mnozí z nás předělávají, komolí a oslabují. Cítíme potřebu přizpůsobit je současné módě, jako by Bůh nebyl v módě pořád, jako by bylo třeba Boha „přešívát“.“⁸⁷

⁸⁵ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 24

⁸⁶ Tamtéž, s. 27

⁸⁷ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 58

Kromě osobního živého vztahu s Bohem, pomazání Duchem a vnitřního přijetí evangelia je misionář člověkem, který opouští „svou zemi“ a vydává se na cesty. Ty mohou mít nejrůznější podobu. Cesty k sousedům, rozhovor s kolegou v práci či telefonát. Mají však jedno společné, a to je otevřenost srdce, vyjití k druhému, opuštění sama sebe. „Naučme se, že Pán přichází po cestě, která vede k druhým. Naučme se, že přijmout Pána v pravdě znamená předávat ho dál.“⁸⁸ „Je třeba opustit místo, kde Bůh je, abychom se vydali tam, kde Bůh není.“⁸⁹ Motivací misionáře je láska k lidem, která vychází z lásky k Bohu. „Kristus procházel tehdejším světem a konal dobro. A chce jím dál procházet v nás, tímto světem, který mu toužíme získat. Po celá staletí bývalo milosrdenství znamením, podle něhož lidé poznávali Krista. Projevujte ho stejným způsobem: naše doba ho rovněž pozná.“⁹⁰

Křesťané jsou také povoláni k prosazování spravedlnosti ve společnosti. Angažují se nejen na rovině osobních vztahů, ale také při uspořádávání společenských struktur. Nestojí mimo ně, ale nesou za ně odpovědnost. „Misionáři mohou být také ti, kdo pracují na tom, aby se do společenských struktur vléval Duch Kristův.“⁹¹

Rovněž II. vatikánský sněm zdůraznil podíl křesťanů na vnášení hodnot Božího království do struktur tohoto světa. Tyto dvě skutečnosti nežijí paralelně vedle sebe, ale prolínají se. „Apoštolát ve společenském prostředí, totiž snaha utvářet v křesťanském duchu smýšlení a mravy, zákony a struktury společnosti, ve které kdo žije, je do té míry úlohou a povinností laiků, že ji někdo jiný nemůže nikdy náležitě splnit.“⁹²

Misijním územím Madeleine Delbrêlové se stalo dělnické Ivry, jehož ulice byly cestami, na kterých se setkávala s Kristem. Její pouští bylo pařížské metro, kde se po cestě do práce modlila za své bližní. Její svědectví o Kristu neznělo v cizích jazycích a odlehlých zemích, ale promlouvalo ke komunistickým představitelům místní radnice, k dělníkům, k lidem na okraji společnosti. A každý den se stával příchodem Božího království na naši zem.

5. Ekleziologie v pojetí Madeleine Delbrêlové

⁸⁸Tamtéž, s. 19

⁸⁹ Tamtéž, s. 28

⁹⁰ Tamtéž, s. 34

⁹¹ Tamtéž, s. 35

⁹² AA 13

„Nemohu říci ani „ona“, ani „já“, ale pouze „my“: Ježíš Kristus s ubohými hříšníky. Říci toto „my“ znamená církev.“⁹³

Téma církve je ve spisech Madeleine Delbrêlové jedním ze zásadních. Svůj život prožívala v církvi, která pro ni nebyla jen odosobněnou institucí, natož skupinou odborníků na pastorační – kněžské a biskupské (jak v té době bylo běžné církev chápat), ale společenstvím lidí, kteří milují Krista. Často užívala obratu Kristus-církev (Christ-Église), aby zdůraznila propojenost Ježíšovy osoby s křesťany žijícími dnes.

Madeleine si velmi jasně uvědomovala, že církev její doby přestává lidi oslovovat a uzavírá se do sebe. Zabývá se svými starostmi, ale ne tolik už starostmi světa, nařká si, že lidé k ní nenacházejí cestu, ale sama jim vstříc nevychází.⁹⁴ Farnosti jsou jako zapečetěné lahve s poselstvím, plující v oceánu společnosti, lhostejné k obsahu, který nesou. Slovo hlášené z kazatelen nedolehne na ulici k těm, kteří do kostela nezajdou.⁹⁵

S velkou naléhavostí vnímala zodpovědnost křesťanů (církve) za hlásání radostné zvěsti o spáse v Kristu, což se stane podle koncilu a pozdějších encyklik základním posláním církve. Znovu připomínala, že je zbytečné si stýskat na to, že se společnost ateizuje, pokud křesťan sám nevydává svědectví. Bůh nemá jiné křesťany, které by vyslal do světa, než ty, kteří v něho věří dnes, ty, kteří jsou přímo zodpovědní za to, aby byli nějací křesťané i zítra. Křesťané vnímají Boha jako svrchovaného dobrého Pána a jsou zodpovědní za to, aby tento pohled vnášeli do světa. Znovu se zde objevuje osobní pojetí křesťanství, církev není jen majestátní loď plující dějinami. Je to společenství lidí, hříšníků, s Kristem.

Hlavou církve je sám Kristus, církev je vedena živoucím Duchem, je svatá. Při bližším pohledu však zjišťujeme, že se skládá z konkrétních lidí s konkrétními jmény, daty narození, konkrétními slabostmi i hříchy. Při tomto pohledu není těžké podlehnout deziluzi a zklamání. Ta se nevyhnula ani Madeleine Delbrêlové. Zejména v těžkém období let 1953-54, kdy vatikánské autority zakázaly hnutí dělnických kněží, které jí bylo velmi blízké, prošla její láska k církvi zkouškou ohněm. Mnoho z těch kněží, kteří viděli své poslání v práci bok po boku s dělníky a kteří se velkoryse nasadili v misii

⁹³ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 115

⁹⁴ V předmluvě ke Gaudium et Spes koncil naopak jasně vyjádřil sepětí církve se světem

⁹⁵ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 23

mezi obyvateli chudých čtvrtí francouzských měst, neslo velmi těžce rozhodnutí z roku 1954, že kněží nesmí pracovat ve světských povoláních, protože jim to údajně brání v posvátné službě. Mnozí svou novou situaci přijímali velmi těžce, někteří opouštěli církev. Madeleine byla v písemném styku s mnoha z nich a velmi bolestně celou situaci prožívala. S církví se však nerozešla. Vnímala, že právě v církvi a skrze ni se setkává s Kristem a opustit ji by znamenalo opustit i Krista.

Ocitla se, tak jako mnohokrát, na pomezí mezi dvěma stranami sporu, mezi dvěma světy. Rozhodla se milovat všechny, snažit se jim porozumět i pomoci, ale zároveň přesně rozlišovat mezi podstatným a podružným. Toto rozlišování vedlo přes všechnu bolest i zklamání vždy k hlubšímu sepětí s Kristem-církví, k modlitbě, k návratu k evangeliu a k větší otevřenosti vůči všem.

Blízký vztah Madeleine Delbrêlové k některým komunistům byl také jednou z třecích ploch. Ze strany katolických autorit byla často nařčena ze sympatizování s marxismem. Farář v Ivry jí například odmítal podávat svaté přijímání⁹⁶, zatímco pro komunistické spolupracovníky byla jako katolička také ne zcela přijatelná. Také v tomto dvojím ohni zůstala Madeleine věrna církvi. Svým komunistickým přátelům odpovídala: „Pokud vás mám ráda, není to navzdory církvi, ale díky ní a v ní.“⁹⁷

Požadavek, aby křesťané byli kvasem (Mt 13,33) nutně znamená, že musí žít „zamíchání“ do těsta tohoto světa, nemohou se od něho oddělovat. Láska se projevuje modlitbou a skutky a všichni křesťané (i laici) jsou povoláni žít každodenně lásku k druhým, na tom místě, kde právě jsou. Ne toužit po mimořádných věcech, ale nalézat Boží království tady a teď. Takto žít znamená být misionářem, brát církev a Krista všude s sebou, na své pracoviště, do metra, do svých vztahů... Není nutno konat něco velkolepého, stačí konat své denní povinnosti v lásce a v modlitbě. Madeleine měla zároveň na paměti, že skutečné svědectví o Boží lásce není svědectvím osamělého jednotlivce, ale společenství. Takto vnímala i farnost a snažila se s ní zůstat v kontaktu i v obdobích, kdy těžiště jejích aktivit leželo mimo její rámec. Každý den se také účastnila bohoslužby ve svém farním kostele.

Její chápání křesťanství bylo ve své době opravdu něčím neotřelým a oslovovalo zejména laiky. Povolání k hlubokému osobnímu vztahu s Bohem, ke službě a

⁹⁶FRANÇOIS, Gilles – PITAUD, Bernard - SPYCKET. *Madeleine Delbrêl connue et inconnue*. Montrouge: Nouvelle Cité 2005, s. 256

⁹⁷DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s.181

zodpovědnosti za svědectví o Jeho lásce jim dodávalo na důstojnosti a aktivizovalo je. To ovšem neznamena, že by Madeleine podceňovala zasvěcený život a kněžskou službu. Právě naopak. Její myšlenky vycházely z velké úcty k tomuto povolání. „Kněz je křížovatkou, na které se setkává svět s Bohem.“⁹⁸ Na počátku čtyřicátých let Madeleine přispěla svými myšlenkami k založení semináře pro přípravu dělnických kněží pro *Mission de France* v Lisieux. Mezi kněžími měla také mnoho přátel a byla s nimi v písemném kontaktu. To, co bylo nové a posléze potvrzeno dokumenty II. vatikánského koncilu, bylo rozšíření kněžského povolání na všechny pokřtěné. Žádný křesťan tedy není křesťanem trpně, pasivně, a pokud ano, stává se brzdou v životě církve. Je naopak povolán být misionářem, svědkem.⁹⁹

Toto povolání má pro každého jinou praktickou podobu, ale je všem křesťanům společné. Misionáři jsou ti, kteří zaslechli Ježíšova slova „Vrať se domů a vyprávěj všechno, co pro Tebe Hospodin udělal.“ (Lk 8, 39) „Zůstanou nablízku těm, kdo jim dali život, a obklopí se těmi, kterým dávají život oni....Budou budovat nebeský Jeruzalém v ulicích Paříže, Lyonu či Lille... Budou tam, kde je Bůh od počátku zasadil, jako malinké semínko, z něhož může vyrůst celé pole.“¹⁰⁰ Misionáři jsou rovněž ti, kteří zaslechli slovo putujícího Ježíše „Pojď a následuj mě.“ (Mt 4,19)

Madeleine o tom píše: „Vždycky bude Pán jedněm říkat: „ Kvůli mě a z lásky ke mně budeš mít ženu, děti, dům, majetek, který pro mě budeš ve světě spravovat.“ Vždycky bude těm druhým říkat: „Budeš mít jenom mne a já ti budu vším.“ Většina těch, ke kterým Pán promlouvá tímto jazykem, nosí hnědé, bílé nebo černé hábity a jsou učedníky některého svatého, jež byl v určité době Pánovi společníkem na cestě. Jiní jsou lidé jako vy a já, lidé ponoření do světa tak hluboko, jak je to jen možné, lidé, kteří nejsou odděleni od světa žádnou řeholí, žádnými sliby, žádným hábitem, žádným klášterem; jsou podobní lidem odkudkoli, ale lidem chudým, jsou podobní lidem z jakéhokoli prostředí, ale lidem čistým, jsou podobní lidem z jakékoli země, ale lidem poslušným.“¹⁰¹

Neustálá konfrontace s evangeliem vedla Madeleine k přesnému rozlišování a její láska k církvi ji nemohla nechat nečinnou. Jakékoliv patetické projevy úcty či stranictví jí byly cizí. V situacích krize nebo sporu se obracela přímo na své představené, jasně pojmenovávala problémy a navrhovala řešení. Příkladem může být dopis adresovaný

⁹⁸ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 140

⁹⁹ AA 3

¹⁰⁰ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodí*, s. 47

¹⁰¹ Tamtéž, s. 50

faráři v Ivry v únoru 1949¹⁰², kde Madeleine hovoří o situaci ve farnosti. Velmi jasně popisuje nezáměr katolíků o své nevěřící spoluobčany, o uzavřenosti celé komunity a vytváření „státu ve státě“, který v mnoha ohledech nemá nic společného s duchem evangelia. Zároveň navrhuje způsoby, jak farnost oživit, a nabízí k tomu svou pomoc.

Stejně tak je velmi osobní dopis monsignoru Veillotovi¹⁰³ psaný během její návštěvy v Římě roku 1956, kde vyjadřuje své pohnutky pro svou službu v církvi a ve světě.¹⁰⁴

V období krize kolem zákazu činnosti *Mission de France* se Madeleine odebrala do Říma, aby se v bazilice svatého Petra modlila za církev. „Jela jsem do Říma s jasným cílem: prosit, abychom milost apoštolátu, která byla Francii dána, neztratili, ale udrželi v jednotě. A aby byla tato milost uznána a podpořena církví.“¹⁰⁵ Tato anonymní návštěva vyjadřuje jasně, jak těsně vnímala své sepětí s církví a s jejími autoritami.

Ze spisů Madeleine Delbrêlové tak vychází církev jako společenství lásky a bratrské služby, společenství spojené v modlitbě, účastné slavení liturgie, společenství vřelých osobních vztahů nesené stálým obracením se ke Kristu – Lásce. Církev je pokračováním Krista na zemi. Jestliže si nepřál být triumfalistickým Mesiášem, neměla by se ani církev snažit působit ve světě triumfálně a měla by snést eventuální nepochopení, nepřijetí či anonymitu.

V očích Madeleine Delbrêlové je církev živé společenství, čerpající z evangelia, které je pohotové ke změně, ochotné vydat se na cestu, kam jej vede Duch svatý. „Bůh nepřebývá přednostně v historických památkách.“¹⁰⁶

6. Inspirace pro spiritualitu laiků ve světle II. vatikánského koncilu

6.1. Úvod

¹⁰² DE BOISMARMIN Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 136

¹⁰³ Pierre Veillot (1913-1968), od roku 1942 státní sekretář ve Vatikánu, spolupracovník kardinála Montiniho – budoucího papeže Pavla VI, od roku 1966 pařížský arcibiskup, od roku 1967 kardinál.

¹⁰⁴ DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl*, s. 192

¹⁰⁵ DELBRÊL, Madeleine. *Noi delle strade*, s. 134

¹⁰⁶ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 59

II. vatikánský koncil (konaný v letech 1962 až 1965) byl pro katolickou církev velmi podstatný. Znamenal zásadní krok na cestě otevřenosti ke světu a zdůraznil důstojnost povolání laiků v něm. Pro jejich poslání je důležité, že Církev opustila konfrontační či obranný tón ve vztahu ke světu a zdůraznila povolání všech křesťanů zvěstovat a přinášet do světa Boží království. Toto povolání vychází z milosti křtu a biřmování a týká se tedy všech, nejen kněží a řeholníků. Koncil tak zdůraznil jednotu Božího lidu a povolání křesťanů do jednoho těla, kde má každý své charisma. Zároveň povzbudil křesťany ke spolupráci nejen v rámci katolické církve, ale i mezi křesťanskými církvemi navzájem, i se světskými organizacemi.

Nejdůležitějšími dokumenty II. vatikánského koncilu, které se zabývají laiky a jejich postavením v církvi a světě, jsou věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium*, pastorální konstituce o církvi v dnešním světě *Gaudium et spes*, dekret o apoštolské činnosti laiků *Apostolicam actuositatem* a dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes*.

Madeleine Delbrêlová zemřela roku 1964 a závěrů koncilu se tak již nedočkala. S radostí však vítala vyhlášení koncilu papežem Janem XXIII. a pozorně sledovala jeho přípravu. Některé z jejích textů se staly materiály v přípravných komisích, zejména těch, které se týkaly apoštolátu laiků a ateistických prostředí ve Francii. K mnoha z podstatných rysů její spirituality tak lze najít v koncilních dokumentech paralely. Prorocký hlas Madeleine Delbrêlové i její styl života našel ve vyjádření koncilu své potvrzení. Zejména její výzva k osobní revizi víry každého křesťana, k zosobnění a zvnitřnění křesťanství i její pojetí církve a povolání každého křesťana k misijnímu životu se shoduje s poselstvím koncilu, tak jak je vyjádřeno v konstitucích a dekretech, ale i s důrazy předkoncilních obnovných proudů, např. liturgického hnutí.

Roku 1961 se na Madeleine Delbrêlovou obrátil monsignor Glorieux, sekretář Komise pro apoštolát laiků, která byla vytvořena pro přípravu II. vatikánského koncilu a požádal ji, aby popsala svou zkušenost s apoštolátem, tak jak ji prožívala se svou skupinou Charité.¹⁰⁷ Madeleine sepsala své postřehy a jako základní uvedla potřebu revize víry.

O rok později byla též vyzvána monsignorem Sartrem, členem jedné z přípravných komisí koncilu, který ji požádal, aby popsala svou zkušenost s ateismem v komunistických a humanistických kruzích. Vznikly tak poznámky týkající se ateismu ve Francii, křesťanů v konfrontaci s ateismem a také kapitola o zkušenostech života *Équipe* v komunistickém Ivry.

¹⁰⁷ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*, s. 99

Některé myšlenky Madeleine Delbrêlové tak přímo ovlivnily koncil, jiné ovlivnily koncil nepřímou, skrze teologické poradce Koncilu, zvl. z Francie, kteří léta předtím zblízka sledovali inspirativní životní styl a učení skupiny Charité. Tímto způsobem se myšlenky M. Delbrelové staly významným zdrojem inspirace pro moderní laickou spiritualitu. Některým důležitým tématům se budeme nyní věnovat podrobněji. Je to zejména pojetí víry v proměnách času, obraz církve, misijní poslání všech křesťanů a služba laiků v církvi i ve světě.

6.2. Víra v proměnách času

Jedním z důležitých témat, která se opakovaně objevují v textech Madeleine Delbrêlové a které našly své vyjádření v dokumentech koncilu, je víra v proměnách času. V úvodu konstituce *Gaudium et spes* se připomíná: „Aby církev splnila tento úkol (pokračovat v Kristově díle), musí neustále zkoumat znamení doby a vykládat je ve světle evangelia, aby mohla způsobem každé generaci přiměřeným odpovídat na věčné otázky, které si lidé kladou.“¹⁰⁸

Křesťané jsou tedy povoláni být aktivní v moderní společnosti, snažit se porozumět době ve které žijí a přinášet do nejrůznějších prostředí zvěst o Kristu. Spása v Kristu je v čase neproměnná, nicméně způsob jejího zvěstování se v různých dobách a prostředích mění. Je třeba dobře rozlišovat, aby se víra nestala strnulou a muzeální a zároveň aby si zachovala svou stálost a věrnost Kristu a evangeliu.

Svou podstatou jsou tedy křesťané lidmi moderními a zároveň zakotvenými v Otcově království, které je věčné. Toto povolání vede křesťany, aby vydávali svědectví o Kristu v nejrůznějších prostředích a neuzavírali se do sebe, do svých farností, „mezi své“. Naopak klade nárok na růst jejich vztahu s Kristem a osobní zralost.

„Víra je angažování věčného života v časných podmínkách.“¹⁰⁹ Má-li křesťan žít svou vírou v našem světě dnes, neznamená to věřit jinak, ale žít jinak. Madeleine poukazuje na podstatný rozdíl mezi opravdovou vírou, která je adaptabilní v různých společenských poměrech a je schopná se vyrovnávat se změnami doby, a mezi křesťanstvím vnímaným jako mentalita společnosti. Tato mentalita byla více spojena s tradičním společenským

¹⁰⁸ GS 4

¹⁰⁹ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*, s. 100

uspořádáním, které však s rozvojem průmyslu a v období poválečných změn prožilo mnoho otřesů. V nich se ocitlo i vnímání křesťanů a katolické církve.

Madeleine jasně pojmenovala dopady, ke kterým při záměně víry a mentality může docházet. Z osobní víry a zodpovědnosti se stává zděděná samozřejmost. Víra zůstává přítomna, ale ne v celé síle. Postupem času se z víry stává pouze křesťanská mentalita, kdy se nadále zachovávají závazky, pravidla a disciplína. Vnitřní motivace však již chybí a při změně mentality okolí či změně prostředí se pak celá stavba zřítí a ukáže se, že víra zmizela. Léta se pak může zdát, že je náboženství v určité oblasti či společenské vrstvě přítomno, ale ve skutečnosti je to jen křehká konstrukce, která se „překvapivě“ zřítí ve chvíli, kdy je na ni vyvinut tlak. K tomu docházelo například ve Francii v poválečných letech při konfrontaci s komunismem.

Madeleine připomínala, že normální situace křesťana je být propojením světa a království Božího. Na této křižovatce světa a Božího království má růst ve víře a hlásat ji ostatním. Pokud se křesťan soustředí pouze na to, aby svou víru uchoval, přestává být autentickým křesťanem. Nemá utíkat před světem a nemá se mu uzavírat, ale nemá se v něm ani ztratit. Jeho úkolem je nést Krista vstříc lidem dnešních dnů. Být Kristem pro lidi tohoto času. Madeleine často hovořila o hranicích církve, které by se měly neustále posouvat, mělo by na nich existovat napětí růstu. Zdůrazňovala, že ateistické prostředí je vhodným pro růst víry, že křesťané jsou jako pohotoví vojáci stojící na pomezí a vycvičení k boji.

Na druhé straně však připomínala, že život křesťanů nezdídko připomíná spíš vojáky uzavřené v kasárnách, kteří odvykli aktivní službě, kteří znají boj již jen teoreticky a jejichž srdce nehoří pro Boží království. „Mnohokrát jsme se mohli přesvědčit, jak zásadní rozdíl je mezi vojenskou službou v kasárnách a ve válce. V nejrůznějších prostředích je víra považována za něco dědičného a definice křesťana byla často zaměňována za definici □čestného člověka□... Bylo možno dělat velké manévry či vstoupit do vysokých vojenských škol... bez toho, abychom někdy byli zraněni, abychom poznali hrozbu smrti. Tam, kde současná doba ušetřuje rány křesťanskému životu, jsme neměli svaly. Tam, kde bylo třeba umět bojovat, jsme se naučili především diskutovat.“¹¹⁰

Křesťané jsou si vědomi věčných hodnot, které přináší víra v Ježíše Krista. Tyto hodnoty formovaly jejich život po staletí, ale může se stát, že začnou lpět na svých

¹¹⁰ DELBRËL, Madeleine. *Noi delle strade*, s. 313

zvyčích v domnění, že brání hodnoty věčné. Madeleine Delbrêlová ukázala, že tato mentalita se stává brzdou a že věčný život se nedá uzavřít do určité struktury, ale naopak, že hodnoty Božího království se promítají vždy aktuálně do nových situací. „Žitá víra - víra, která se stala křesťanským životem, musí být vždy jen jediná a nikdy nesmí být uniformní. To, co ji činí trvalou a pevnou, ji zároveň ustavuje k mnohosti a k pohybu.“¹¹¹

Takovéto chápání křesťanského života znovu podtrhuje některé základní hodnoty. Na prvním místě je to osobní vztah s Kristem. Z něho pramení živá víra, která se promítá v každodenním životě křesťana a vede ho k osobní zodpovědnosti a angažovanosti v církvi a ve světě.

6.3. Církev jako Kristovo Tělo

6.3.1. Církev ve světě

Pastorální konstituce *Gaudium et spes* vystihuje těžiště snah Druhého Vatikánského sněmu. Církev v nich reflektuje samu sebe, ale zejména se zabývá světem, ve kterém má naplňovat své poslání. Konstituce zdůrazňuje, že církev je spjata se světem a dotýká se jí vše, co se v něm děje. Církev se snaží porozumět společenským a hospodářským změnám a postavení člověka, které z nich vyplývá. Postihuje touhy lidí i jejich hluboké otázky, posuzuje a rozlišuje zásadní hodnoty. Církev odmítá ateismus, ale vyznává, že ke správnému budování světa musí přispívat všichni lidé, věřící i nevěřící.¹¹² Koncil se také odvolává na Písmo svaté, které učí, že nelze oddělovat lásku k Bohu od lásky k bližnímu.¹¹³ Křesťan má povinnost chovat se jako bližní ke každému člověku, láska se vztahuje i na ty lidi, kteří smýšlejí jinak či vůči křesťanství negativně.

V těchto důrazech se zrcadlí i základní postoje Madeleine Delbrêlové. Vstřícnost ke světu, spolupráce všech lidí dobré vůle na spravedlivém uspořádání světa a neoddělitelnost lásky k Bohu a lásky k člověku. „Pro křesťana neexistuje způsob jak milovat Boha, aniž by miloval lidstvo. Neexistuje způsob, jak milovat lidstvo, než aby miloval všechny lidi. Neexistuje způsob jak milovat všechny lidi, než milovat konkrétní a

¹¹¹ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*, s. 231

¹¹² GS 21

¹¹³ GS 24

činnou láskou ty, které známe... Milovat všechny lidi na světě znamená podobat se Bohu, protože On je miluje.“¹¹⁴

6.3.2. Církev – pokračovatelka v Kristově díle

V konstituci *Lumen gentium* jsou připomínány různé biblické obrazy církve, které přibližují jednotlivé aspekty života Božích dětí a Kristových učedníků.¹¹⁵ Církev je popisována biblickými podobenstvími, převzatými z každodenního života, obrazy ovčince, Božího pole či svatební hostiny. Tyto obrazy zdůrazňují jednotu učedníků, které vede sám Kristus, jež sám je pravým vinným kmenem a dárce života. Ukazují církev jako stavbu, v níž jsou jednotliví křesťané budováni jako živé kameny; jako nevěstu, kterou si Kristus zamiloval a vydal sám sebe za ni, aby ji posvětil. V těchto obrazech je církev popisována nejrůznějšími způsoby, není v nich však ani stopy po triumfalismu či nadřazování. Koncilní otcové naopak zdůrazňují, že „Kristus vykonal dílo vykoupení v chudobě a pronásledování, tak je i církev povolána vydat se touže cestou.“¹¹⁶ Církev není ustanovena, aby hledala světskou slávu, ale aby vyšla k chudým.

Pro Madeleine Delbrêlovou bylo téma církve zásadním. Přes mnohá nepochopení vždy zdůrazňovala, že církev je pokračovatelkou Ježíšova díla na zemi a nelze ji od něj oddělovat. Často užívala termín *Christ-Église* (Kristus-církev), který vyjadřoval toto propojení. Církev se má od Krista stále učit a napodobovat ho. Naopak, to co není v církvi podobno Kristu je třeba jasně pojmenovat a nezastírat. V článku *Église et mission* (Církev a misie), který Madeleine napsala roku 1950, můžeme najít podobný pohled, jaký vyjadřuje *Lumen gentium*. „Protože Izrael snil o triumfujícím Mesiáši, nepoznal svého Boha korunovaného trním a poplivaného. Protože sníme o Kristu-církvi triumfující v očích lidí, neuvědomujeme si, že tajemství Krista je tajemstvím církve a že on bude až do konce časů pokořeným Spasitelem. Bude zastírán lidmi omezenými a hříšnými a právě v takových ho máme poznávat.“¹¹⁷

V obrazech užitých v konstituci *Lumen gentium* se koncil vrací k evangeliu. Důraz je položen na společenství věřících, které spojuje Kristus a kteří jsou povoláni napodobovat jeho příklad ve světě. Církev tedy není vnímána prvotně jako „*societas perfecta*“, jak

¹¹⁴ LOEW, Jacques. *Dall'ateismo alla mistica*, s. 102

¹¹⁵ LG 6

¹¹⁶ LG 8

¹¹⁷ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 185

tomu bylo dřív, ani jako instituce, stojící mimo všední život, či dokonce nad ním, ale jako putující Boží lid, který následuje svého Pána, jako Tělo Kristovo – živý organismus údů, které se potřebují navzájem. Každému jednotlivci jsou udělována nejrůznější charismata, aby ve svém životě mohl rozvíjet své povolání a osvědčit svou lásku k bližním.

6.4. Laici v církvi

6.4.1. Podíl laiků na Kristově kněžství

II. vatikánský koncil přinesl důležitý posun nejen do vnímání církve a jejího postavení ve světě, ale zabýval se také povoláním laiků a jejich službou. Pokud je položen důraz na víru každého jednotlivce a její důsledky v praktickém životě, je zřejmé, že život laiků již nemůže být nahlížen pouze pasivně, ale že mají svoji zodpovědnost a aktivní úlohu nejen ve světě, ale i v církvi. Koncil tak přinesl změnu pohledu. Laik už tedy není pouze nekněz, ale Kristův učedník, který má své jedinečné povolání.

Konstituce *Lumen gentium* připomíná, že křtem se každý křesťan stává podobným Kristu a jako on je posvěcen na kněze, který má přinášet duchovní oběti a hlásat mocné skutky Boží. V článcích o všeobecném kněžství hovoří konstituce *Lumen gentium* o vztahu služebného a všeobecného kněžství. Obě se liší svou podstatou, ale jak služebné, tak všeobecné kněžství má svůj původ v kněžství Kristově. Laici jsou povoláni k přinášení oběti svého života a k přijímání svátostí. „Pokřtění jsou posvěceni na duchovní chrám a na svaté kněžstvo, aby každým skutkem jako křesťané přinášeli duchovní oběti a hlásali mocné činy toho, který je ze tmy povolal ke svému podivuhodnému světlu.“ a dále: „Služebný kněz koná eucharistickou a obět' a jménem celého lidu ji podává Bohu.“¹¹⁸

O praktickém prožívání každodennosti v duchu mešní oběti psala Madeleine Delbrêlová již roku 1947 v článku *Liturgie et vie laïque* (Liturgie a život laiků). V dobách, kdy laikům byla při účasti na bohoslužbách vyhrazena pouze pasivní role, Madeleine připomněla, že jsou s knězem v duchu spojeni a přinášejí svůj podíl na oltář. Ve svém každodenním životě se svými boji, těžkostmi i radostmi připojují ke „Kyrie“ či „Gloria“,

¹¹⁸ LG 10

jež zaznívá v chrámech po celém světě.¹¹⁹ Jejich život není od liturgie oddělen, ale sám se stává liturgií.

6.4.2. Služba laiků

II. vatikánský koncil jasně vyzval laiky k aktivní službě v církvi i ve světských sférách. „Všem laikům tedy přísluší čestná povinnost přičiňovat se, aby božský plán spásy stále více pronikal ke všem lidem všech dob a všude na zemi. Budiž jim tedy v každém směru umožněno také mít aktivní účast na spasitelném díle církve podle vlastních sil a podle potřeb doby.“¹²⁰ Zvláštní vlastností povolání laiků je světský ráz jejich života. Zabývají se časnými věcmi v duchu evangelia a vnášejí hodnoty království Božího do časných řádů.¹²¹ Koncil však nevyhrazuje laikům pouze světskou sféru života. Nedochází tak k rozštěpení na sféru církve, která by byla vyhrazena klerikům, a světské záležitosti náležející laikům.

Jednotlivým údům v církvi náleží společná důstojnost Božích dětí, všichni jsou povoláni ke svatosti a všichni byli Bohem ospravedlněni. Koncil vyzývá ke vzájemné spolupráci pastýřů a ostatních věřících. Laici mají být kvasem ve světě a „svými silami ozdravovat světské instituce v souladu s požadavky spravedlnosti“¹²², ale jsou též povzbuzováni, „aby se věnovali některým církevním úkolům, které slouží duchovnímu cíli“¹²³. Základními znaky spolupráce kněží a laiků jsou svoboda, zodpovědnost a pravdivost. Jejich vzájemná komunikace závisí na otevřenosti a úctě.¹²⁴

Jako specifikum laického povolání uvedl koncil jejich „světský charakter“, poslání vydávat svědectví o Kristu ve světských prostředích.¹²⁵ Koncil zdůraznil, že „žádná lidská činnost - ani světská - nemůže být vyňata z Boží vlády.“¹²⁶ Madeleine Delbrêlová se pohybovala mezi dělníky a povznesení tohoto sociálního prostředí jí velmi leželo na srdci. Roku 1941 vydala článek s názvem *Notre pain quotidien* (Chléb náš vezdejší),

¹¹⁹ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 139

¹²⁰ LG 33

¹²¹ LG 31

¹²² LG 36

¹²³ LG 33

¹²⁴ LG 37

¹²⁵ LG 31

¹²⁶ LG 36

který pojednává o hodnotě lidské práce. Neodděluje ji od lásky, neboť bez ohledu na to, zda je člověk zaměstnán v přímé službě bližním či nikoliv, jeho práce vždy slouží prospěchu ostatních.¹²⁷

V koncilních dokumentech i ve spisech Madeleine Delbrêlové je zdůrazněna hodnota lidské práce, která má rozvíjet Boží království a podíl se na Božím díle. Práce vykonávaná v Kristově duchu se tak stává jedním ze základních rozměrů laické spirituality. Pro Madeleine Delbrêlovou byla práce nejběžnějším výrazem lásky křesťana k lidem. „Protože shledáváme, že modlitba se stává činností a činnost modlitbou... činnost dobře vykonaná tam, kde se od nás vyžaduje, nás naroubuje k celé církvi, k celému jejímu tělu a činí nás v ní použitelnými – disponibilními.“¹²⁸ Spiritualita Madeleine Delbrêlové stavěla právě na jednotě víry a práce, víry a křesťanovy každodennosti. Jeho každodenní povinnosti jsou místem jeho růstu a růstu Božího království mezi lidmi.

Laikům však není vyhrazen pouze prostor světských a politických záležitostí. V koncilních dokumentech lze nalézt také řadu povzbuzení, aby se laici sami aktivně zapojovali i ve službě uvnitř církve a převzali zodpovědnost za její záležitosti. Konstituce *Gaudium et spes* hovoří o zodpovědnosti laiků, kteří nejsou v rozhodování zcela závislí na hierarchii, ale jsou vybízeni „ať sami jednají na vlastní zodpovědnost ve světle křesťanské moudrosti.“¹²⁹ Laici se nechávají vést svými pastýři, ale nejsou pasivní. Naopak mají sami zodpovědnost za budování církve a prospěch svých bližních.

Už v předkoncilních dobách byla apoštolská snaha laiků vítána, ale často chápána pouze jako prodloužení práce kléru. Například celé hnutí Katolické akce, přestože bylo z valné části laickým hnutím, mělo silnou vazbu na klérus a namnoze bylo chápáno jako „prodloužením rukou“ biskupů a kněží. Znamenalo však krok k aktivní službě laiků, které II. vatikánský koncil povzbudil k samostatné tvůrčí práci.

V dokumentech II vatikánského koncilu došlo k pozitivní definici laického stavu, ke zdůraznění důstojnosti, která v církvi náleží všem stejně a která pramení z Kristova ospravedlnění. Jako zvláštní laické charisma byla uvedena práce v nejrůznějších společenských strukturách světa, ale také aktivní podíl na životě církve. Zvláštní pozornost byla věnována apoštolátu laiků a jejich misijnímu poslání, o němž teď bude řeč.

¹²⁷ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 36

¹²⁸ Tamtéž, s. 28

¹²⁹ GS 43

6.5. Apoštolát a misie

6.5.1. Apoštolát laiků

Laici jsou voláni k apoštolátu ve všech sférách lidské společnosti na základě svého spojení s Kristem – hlavou církve. Jejich poslání je jedinečné a nezastupitelné, neodvozuje se od povolání kleriků, ale od křtu a Krista samotného. Duch svatý uděluje všem charismata ke službě církvi a světu a křesťané jich mají užívat ku prospěchu všech a ve spojení s ostatními bratry a sestrami.

„Plodnost apoštolátu laiků závisí na jejich spojení s Kristem“¹³⁰, které se uskutečňuje účastí na liturgii a v běžných životních podmínkách. Laici nemají oddělovat plnění světských povinností od spojení s Kristem, ale mají v něm naopak růst právě konáním své práce podle Boží vůle. Mají hledat jeho vůli v každé situaci a vidět Krista ve všech lidech. Mají upravovat a zdokonalovat svět podle Boží vůle, být svobodnými uprostřed pozemských statků a užívat jich se zřetelem k hodnotám věčným. Časné hodnoty mají ve světě svůj význam a křesťané, zejména laici, jsou povoláni je spravovat a rozvíjet ve shodě s Božím záměrem, ve světle hodnot věčných. Laickému způsobu života je tak přiznána vlastní důstojnost, neboť v předchozích stoletích směřovalo soustředění zejména na transcendentální hodnoty a světskému životu se přílišná pozornost nevěnovala.

Madeleine Delbrêlová neoddělovala duchovní a světský život. Rozhodující pro ni byla oddanost Kristu, ne konkrétní typ poslání: „Práce je láska. Je tím nejjednodušším, nejstálejším a nejrealističtějším skutkem bratrské lásky. Kristus jí nepohrdl a věnoval jí nejdlejší část svého života... Můžeme tedy celý den odpovídat na telefonáty, připravovat jídlo, psát na stroji, počítat, pracovat v dílně. Nebudeme vyhledávat novou aktivitu, ani vyhlížet nový horizont, ani příležitost k mimořádnému zasvěcení, ale poskytneme naše ruce a náš rozum duchu Kristovu, aby skrze nás nadále miloval lidi, a to nám postačí.“¹³¹

Křesťané se jako občané mezi občany mají zasazovat o spravedlivější řád ve světě a spolupracovat se všemi lidmi dobré vůle.¹³² Zde se otvírá široké pole pro misijní práci a apoštolát. Madeleine Delbrêlová zdůrazňovala, že pravé místo křesťana je být s těmi,

¹³⁰ AA 14

¹³¹ DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*, s. 38

¹³² AA 8

kteří Boha neznají. Má být misionářem a Kristovým svědkem v tom prostředí, kde se nachází. „Prvním postojem je láska k bližnímu. Tato láska je bratrská. Křesťan je všem bratrem ve stvoření i vykoupení. Je všem bratrem původem i ve spáse. Mezi nevěřícími se láska křesťana stává evangelizací. Křesťané nepřichází k nevěřícím jako spravedliví mezi hříšníky, jako vzdělanci mezi negramotné. Přichází hovořit o společném Otci, kterého jedni znají a druzí ne. Přichází jako ti, jimž bylo odpuštěno, ne jako nevinní. Přichází jako ti, kteří měli štěstí a byli povoláni k přijetí víry. Kteří ji přijali ne jako vlastnictví pro sebe, ale jako dar pro svět. Od toho se odvíjí celý křesťanský způsob bytí.“¹³³

6.5.2. Misijní poslání církve

V první kapitole dekretu Ad gentes je církev charakterizována jako misionářská a svým dílem pokračuje v poslání Kristově zvěstovat spásu až na konec světa. Křesťané nemohou nesvědčit o Kristu, o Boží lásce k člověku. Křesťanství obrácené dovnitř, do sebe, popírá Boží lásku, která se vylévá na všechny, vydává se a nic si nenechává pro sebe. Chvályhodná snaha víru uchovat sama nestačí. Církev není muzeum, kde jsou vzácné exponáty střeženy, aby nepřišly k úhoně. Víra je živá záležitost, je procesem, který s sebou nutně nese změnu a předpokládá ochotu k ní. Víra se nemá uchovávat, má se předávat. Křesťané jsou tedy voláni ke svědectví a k tomu je všechny vybavuje Duch svatý¹³⁴. Všichni mají stejného Ducha a jsou vybaveni rozličnými dary.

Toto povolání znamená také vyjití, opuštění zaběhaných zvyklostí. Není to jen skutečné opuštění domova, tak jako u misionářů cestujících do vzdálených zemí. Znamená opuštění svých zvyků a otevření se ostatním, které nemusí mít s fyzickou vzdáleností nic společného.

„Říkají nám, že v církvi jsou misionáři. Každý rok jsme vyzýváni, abychom se za ně modlili, abychom pro ně trpěli, abychom na ně přispěli... Myslíme si, že mají odjet a my že máme zůstat, že jsou povoláni a my že povoláni nejsme... A církev, putující už dva tisíce let světem, se diví, jak je její chůze zatěžkaná vahou křesťanů, kteří nikam neodcházejí.“¹³⁵ Je třeba opustit místo, kde Bůh je, abychom se vydali tam, kde Bůh

¹³³ DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*, s. 151

¹³⁴ AG 4

¹³⁵ DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*, s. 17

není... Vždy půjde o to, abychom vyšli ze svého způsobu prožívání křesťanství, abychom vyšli ze sebe.¹³⁶

Dekret *Ad gentes* hovoří o tom, že křesťané mají znát životní podmínky těch, kterým svědčí, a přizpůsobit se jim¹³⁷. Také zde životní styl Madeleine Delbrêlové už desítky let plnil přání koncilních otců. Již v počátcích svého působení v Ivry Madeleine pochopila, že musí žít stejně jako ti, ke kterým je poslána. Neodlišovat se oděvem, pracovními podmínkami, slovníkem. Být jednou z mnoha, jednou z davu. Jediné, co ji od jejích kolegů a sousedů odlišovalo, byla láska ke Kristu, planoucí víra a touha ji sdílet. Madeleinin hrdina Alcide své přátele učí: „Vadí-li Tvému bratru Tvůj oděv, převlékni se, ale nesvleč při tom Krista“.¹³⁸

Nejenom klerici, ale všichni křesťané nesou zodpovědnost za hlásání radostné zvěsti. Specifickým rysem povolání laiků je vydávat svědectví o Kristu ve světě. Přináležet ke světu, ale zároveň náležet Kristu. „Křesťané jsou ve světě jako ´vodiči´, jako dráty vedoucí elektřinu, kterou svět sám v sobě nemá a nemůže ji sám ze sebe vyvodit. A čím více jsou ´nabiti´, tím více jsou určeni světu. Jejich křížem je napětí mezi jejich důvěrným přináležením světu a jejich vnitřním úkolem, který je světu cizí.“¹³⁹

Ve stejném duchu se neslo i hnutí *Mission de France*, založené roku 1941 kardinálem Suhardem. Toto hnutí bylo vedeno snahou žít spolu s těmi, jimž se křesťanství odcizilo a být jim hlasateli radostné zvěsti. Misie kněží v dělnických povoláních však byla ukončena již roku 1954.

Od počátku dvacátého století v církvi sílila myšlenka apoštolátu, jenž nebude vyhrazen pouze „misionářům z profese“, ale stane se součástí každodenní křesťanské spirituality. II. vatikánský koncil se tématu apoštolátu a misie laiků obsáhle věnoval a stal se povzbuzením pro nové hlásání evangelia.

6.6. Shrnutí

Životní příběh Madeleine Delbrêlové i její myšlenky formulované ve spisech a korespondenci se ukázaly být prorockým hlasem a znamením pro křesťany dvacátého

¹³⁶ Tamtéž, s. 28

¹³⁷ AG 6

¹³⁸ DELBRÊL, Madeleine. *Alcide*, s. 53

¹³⁹ DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*, s. 21

století. Na jeho začátku si uvědomila hlubokou potřebu oživení osobního rozměru víry každého křesťana. Tato víra se projevuje láskou uskutečňovanou v praktické službě v každodenním životě a otevřeností ke světu. V době, kdy se společnost rychle vyvíjela a docházelo k zásadním společenským změnám, Madeleine velmi jasně rozlišovala priority, pojmenovávala problémy i jejich příčiny a naznačovala způsoby, kterým křesťané a církve mohou reagovat na nově vzniklou situaci.

II. vatikánský koncil analyzoval znamení doby a naznačil směr, kterým se má církev ve dvacátém století ubírat. Mnohé z myšlenek Madeleine Delbrêlové našlo svůj ohlas v oficiálním vyjádření církve. Její příklad i poselství koncilních otců se tak stalo důležitou inspirací pro nové generace křesťanů. Kromě již zmiňované výzvy k osobnímu prožívání vztahu s Kristem a života z víry byl zásadní i obrat postoje ke světu. Světská společnost a její struktury přestaly být vnímány jako něco nepřátelského, před čím je třeba se chránit, ale prostředím, kam je křesťan povolán přinášet Krista. Tento obrat je třeba dobře chápat. Neznamená vždy souhlas se vším, co sekulární společnost hlásá a upřednostňuje. Křesťan si je vědom, že v mnohém se nemůže se svým okolím identifikovat, jeho víra a láska k Bohu i lidem ho nevede do izolace, ale naopak vstříc všem, se kterými sdílí svůj život. Z každého křesťana se tak může stát misionář, který za svůj život možná neopustí čtvrt', ve které se narodil, ale jeho život bude určován evangeliem. Každý křesťan se tak může stávat Kristem pro své okolí a láska, kterou miluje své sousedy se stane výrazem lásky Boží k lidem naší doby.

V tomto světle se tak církev nejeví v první řadě, jako hierarchicky organizovaná instituce, ale jako živé společenství bratří a sester, kteří byli všichni povoláni, aby každý na svém místě a podle obdarování, jehož se mu dostalo, pokračoval v Kristově díle.

7. Závěr

Madeleine Delbrêlová (+1964) je významnou postavou církve dvacátého století. Ve své době se stala jedním z prorockých hlasů v církvi, iniciátorkou jednoho z důležitých obnovných proudů v církvi, která směřovala ke II. vatikánskému koncilu.

Vnímavost ke znamením a potřebám doby i otevřenost k vedení Ducha svatého dovedla Madeleine Delbrêlovou k netradiční misii v dělnickém předměstí Paříže, spojenou se sdílením životních podmínek těch, jimž sloužila, bez zázemí a útočiště

klauzury. Láska k Bohu a k bližním ji zavedla až na radnici města Ivry, kde se léta věnovala bok po boku s komunisty sociálně charitativní práci. Ve třicátých letech založila spolu se svými přáteli skupinu Charité, která s předstihem uskutečňovala přání II. vatikánského koncilu, aby se církev otevřela světu, aby jednotliví křesťané přijali zodpovědnost za zvěstování evangelia všem lidem. Členky společenství neskládaly řeholní sliby a jejich povolání vycházelo pouze z milosti křtu. Bydlely v malých skupinkách, pracovaly v obyčejných zaměstnáních a jejich domovy se staly ohnisky života a křesťanské lásky ve čtvrtích, které byly křesťanství jinak zcela odcizeny.

Zkušenost Madeleine Delbrêlové s prací v dělnických předměstích, nazývaných tehdy „rudým límcem Paříže“, se stala velkou inspirací pro hnutí dělnických kněží a seminářů Mission de France, který připravoval kněze na práci mezi odkřesťanštěnými masami dělníků, kteří často opouštěli církev a přijímali myšlenky komunismu. Angažovanost ve společenských a politických záležitostech ji nakonec zavedla do přednáškových sálů i k tehdejšímu světským a církevním autoritám.

Spiritualita Madeleine Delbrêlové spočívá na dvou základních pilířích. Prvním z nich je důvěrný vztah ke Kristu. Křesťan se neustále konfrontuje s evangeliem a učí se tak přijímat Kristovo smýšlení a Kristovu podobu. Podobně jako Ježíš se vydává na cestu k bližním a otvírá jim své srdce. Druhým z pilířů je otevřenost k Duchu svatému, jenž vede křesťana, aby neustrnul v zaběhnutých kolejích a klišé, ale aby rostl ve svobodě a lásce a byl otevřený novým výzvám ve smyslu poslání - živému vedení Ducha.

Lze vysledovat, že prostřednictvím velkých francouzských teologů a biskupů, přítomných na koncilu, nalezlo mnoho myšlenek Madeleine Delbrêlové své vyjádření v koncilních dokumentech. Její spisy byly použity v přípravných komisích koncilu. Jmenujme alespoň zásadní z jejích myšlenek, které zaznívaly dávno před koncilem, ačkoli k nám pronikly až s dokumenty II. vatikánského koncilu:

Madeleine Delbrêlové zdůrazňovala všeobecné povolání ke svatosti, jež není vyhrazeno pouze řeholnímu stavu neboli „stavu dokonalosti“, jak se mu tehdy říkalo, ale platí pro všechny pokřtěné. Každý je na základě Boží milosti povolán k tomu, aby zpřítomňoval Krista pro své bližní v těch podmínkách, kam byl postaven.

Na důležitosti tak získává osobní obrácení každého jednotlivce a jeho zodpovědnost za poslání církve, která se nesoustřeďuje na sebe a neuzavírá do sebe, ale otevírá se světu, vstříc těm, kterým je povolána zvěstovat radostnou zvěst o Kristu.

Podobně jako apoštol Pavel nebo v nedávné době Terezie z Lisieux, i Madeleine Delbrêlová vnímá církev ne tolik jako hierarchicky zorganizovanou instituci (*societas perfecta*), ale jako Kristovo tělo, živý organismus, jehož Hlavou je Kristus. Církev je vedena a ožívována Duchem svatým, aby tak ve světě v každém čase pokračovalo dílo spásy.

Všichni křesťané mají podíl na Kristově kněžství. Každý na svém místě má svou práci a modlitbou podíl na Kristově spásonosné oběti. Život každého křesťana se tak ve spojení s bratry a sestrami stává liturgií, díkůvzdáním (eucharistií) a Boží oslavou.

Návrat k Božímu slovu jako k podstatnému pokrmu duchovního života každého křesťana: Nejen řeholníci, ale i laici jsou vyzváni ke každodennímu čtení a rozjímání evangelia (*lectio divina*), tak aby byl jejich život utvářen podle Kristova vzoru. Církví tak už nejsou míněni zejména její oficiální představitelé, ale celé Kristovo tělo, v němž jsou kněží, řeholníci i laici obdarováni rozličnými charismaty ke službě bližním.

Církev je z podstaty misionářská. Apoštolát a evangelizace však již nejsou záležitostí specializovaných odborníků, ale podstatným rysem života každého křesťana, jenž je na svém místě povolán svědčit svými slovy i životem o Kristu. Misie se netýká pouze Římu vzdálených zemí, kam evangelium neproniklo, ale všech společenských prostředí, odkud se hodnoty Božího království vytrácejí či již vytratily. Nutná je i evangelizace do vlastních řad, která souvisí s potřebou stálého obrácení.

Jak vidíme z tohoto stručného výčtu, Madeleine Debrêlová rozvíjela právě ty aspekty křesťanské spirituality, na které položil později důraz II. vatikánský koncil. Příklad jejího života i její nauka se tak jeví jako prorocké znamení pro křesťany pokoncilní doby.

Je tedy zřejmé, proč se Madeleine Delbrêlová stala inspirativní postavou pro křesťany laického stavu, kteří jsou povoláni uskutečňovat dvojjedinou lásku k Bohu a bližnímu nikoli za zdí kláštera, ale uprostřed světa. Její spiritualitu dnes řadíme k proudu tzv. „spiritualité d’immersion“, která čerpá z tradice skrytého života v církvi, ale vidí své poslání uprostřed světa. V tom navazuje na akcenty velkých vzorů nedávné doby církve, zejména na Terezii z Lisieux s jejím posláním „být láskou v srdci církve“, na Charlese de Foucaulda a jeho následovníky, na Dorothy Day v USA a další svědky víry. V jejím životě lze najít jak mystickou hloubku lásky k Bohu a modlitby podle tradice Karmelu, tak i zcela praktickou angažovanost lásky ve světě, motivovanou nevšedním misijním zápallem. Tato obyčejná a na první pohled nenápadná žena ukázala, že Duch Boží oživuje

křesťany v každé době a působí, že se v jejich životech i jejich prostřednictvím uskutečňuje Boží království.

Literatura

Prameny

Bible, Písmo svaté Starého a Nového zákona, Praha: Česká biblická společnost, 1991.
ISBN 80-7113-009-5

Dokumenty II vatikánského koncilu. Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3

DE BOISMARMIN, Christine. *Madeleine Delbrêl, 1904-1964, Rues des villes chemins de Dieu*. 2. vydání. Montrouge: NouvelleCité, 2004. ISBN 2-85313-456-3

DELBRÊL, Madeleine. *Alcide, Guide simple pour simple chrétiens*. Paris: Éditions du Seuil, 1968. ISBN 2-02-023966-3

DELBRÊL, Madeleine. *Athéismes et Évangélisation*. Domaine d'Arny: Nouvelle Cité, 2010. ISBN 9782853136181

DELBRÊL, Madeleine. *È stato il mondo a farci così timidi?* Piacenza: Editrice Berti, 1999.

ISBN 88-86632-48-7

DELBRÊL, Madeleine. *Humour dans l'amour*. Montrouge: Nouvelle Cité, 2005.

ISBN 2-85313-476-8

DELBRÊL, Madeleine. *Indivisible amour*. Paris: Centurion, 1991. ISBN 2.227.340.770

DELBRÊL, Madeleine. *La sainteté des gens ordinaires*. Montrouge: Nouvelle Cité, 2009.

ISBN 9782853135832

DELBRÊL, Madeleine. *Le Moine at le Nagueau*. Montrouge: Nouvelle Cité, 2006.

ISBN 2-85313-499-7

DELBRÊL, Madeleine. *Noi delle strade*. 2. vydání. Milano: Gribaudi, 2002.

ISBN 88-7152-139-0

DELBRÊLOVÁ, Madeleine. *Misionáři bez lodi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7195-183-4

FRANÇOIS, Gilles – PITAUD, Bernard - SPYCKET, Agnès. *Madeleine Delbrêl connue*

et inconnue. Montrouge: Nouvelle Cité, 2004. ISBN 2-85313-458-X

LOEW, Jacques. *Dall'ateismo alla mistica*. 2. vydání. Bologna: Edizioni Dehoniane Bologna, 1998.

ISBN 88-10-50927-7

Sekundární literatura

DE FIORES, TULLO GOFFI. *Slovník spirituality*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.

KODET, Vojtěch. *Azione e contemplazione nella vita apostolica*. Roma: Edizioni Carmelitane, 2006. ISBN 82-7288-086-6

VOILLAUME, René. *Mezi lidem*. Řím: Křesťanská akademie

DELBRÊL, Madeleine. Ateistická prostředí, okolnost příhodná pro naše obrácení. *Salve, Revue pro teologii a duchovní život* 2005, roč. 15, č. 1, s. 85-96